PRIMORSKI DNEVNIK

GLASILO OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NARODA ZA TRŽAŠKO OZEMLJE

Leto VI - Štev. 259 (1947) Poštnina plačana v gotovini Spedizione in abbon. post. 1. gr.

TRST, petek 2. novembra 1951

Cena 20 lir

DANES OB 15. URI V RIŽARNI

počastitev spomina

mučeniške smrti številnih borcev za svobodo

Ob 16. uri polaganje vencev na pokopališču pri Sv. Ani

KAJ PA ROATTA ET COMP.?

V Bologni se je včeraj končal proces proti SS-ovskemu majorju Rederju. Eden izmed najvecev za grozodejstva, ki so jih nacisti in fašisti počenjali v Italiji, je bil obsojen na domrtno ječo in italijanski tisk je o tem poročal z velikimi naslovi. S prav takšnimi naslovi so listi pred časom javljali, mnogi z neprikritim zadovoljstvom, o rehabilitaciji Rodolfa Grazianija, ki ga je Mussolini imenoval za maršala Italije in za vojvodo abesinskega mesta, kot simbol kratkotrajne slave italijanskega imperija, zaradi njegovih zaslug v razbojniški vojni s tanki in letali proti bosemu in neoboroženemu ljudstvu.

Nobenega namena nimamo, da bi branili Rederja, krivca strahotnih zločinov. Vendar se samo ob sebi postavlja vprašanje: je major, pa čeprav Nemec in SS-ovec, bolj kriv kot maršal Italije, ki je odgovoren ne le za tisto, kar so italijanske čete počenjale v Abesiniji, temveč tudi za vse zločine republikinov v letih po kapitulaciji Italije, za nečloveško postopanje s partizani, za represalije nad civilnim prebivalstvom, za sodelovanje z Nemci v vseh kazenskih ekspedicijah? Gre za dva človeka, od katerih prvega dolži obtožnica krivde za enkratno, krajevno omejeno dejanje, drugi pa je kot vrhovni poveljnik dejansko odgovoren za vse početje Mussolinijeve republikinske vojske v Severni Italiji. Prvi je bil obsojen na domrtno ječo — popolnoma po pravici —, drugi pa toliko da ni bil odlikovan.

Toda stvar se ne ustavi pri tem. Grozodejstva nad civilnim prebivalstvom se niso dogajala samo v Italiji in ne samo v letih 1943-1945. Tragična bilanca italijanske okupacije Jugoslavije v letih 1941-1943 govori o 400.000 mrtvih med tamkajšnjim prebivalstvom, o neštetih tol porušenih vaseh, požganih in opustošenih pokrajinah, o desettisočih odgnanih, od katerih se premnogi niso več vrnili iz koncentracijskih taborišč, iz taborišč smrti, kot je bi. bilo Rabu — glede katerega se ščiti tržaški šovinistični list potohlinzko zgraža samo nad tem, da njegov poveljnik, ki se je ob kapitulaciji Italije ustrelil, leži pokopan v neposvečeni zemlji...

Vsi ti zločini so danes v Italiji vedoma pozabljeni. Se več — kljub vsem mednarodnim določilom o vojnih zločincih ni Italija niti enega italijanskega vojnega zločinca izročila deželi, kjer je zagrešil svoje zločine, niti kaznovala. Generalu Roatti, ki so ga v prvih dneh po osvoboditvi morali aretirati, so organizirali pobeg, katerega niti očitno vodijo v visoke vladne in vatikanske kroge. Razni generali Robottiji, Gambarre in drugi, tisti, ki so očitali svojim oddelkom, da «preveč malo pobijajo» («si ammazza troppo poco»), razni Grazioliji in drugi okrvavljeni «visoki komisarji» — da navedemo samo nekaj glavnih in se ne spuščamo v naštevanje neštetih po vojaškem činu ali hierarhičnem redu nižjih zločincev — vsi ti vojni zločinci, skratka so živi in zdravi, svobodni nikjer obsojeni. Moško je, da jih bodo tudi kdaj odlikovali, in med njimi tudi tistega karabinjerskega polkovnika Aguecija ki je zapisal, da je treba «vse Slovence pobiti kot pse in brez najmanjšega usmiljenja».

Kakšno vrednost ima po vsem tem obsodba v Bologni? Predvsem moramo poudariti, da nikakor ne pomeni obsodbe tiste razbojniške preteklosti, ki ne nosi samo nemškega obeležja! Namesto da bi ta proces dobil — kot je verjetno bil njegov namen —, da Italija prebivalstvo tudi zadnje vezi s preteklostjo, je v svoji kričeči onemoglosti samo še bolj jasno omenili neštete niti, ki v Italiji vežejo včeraj in danes.

Medtem ko se je proces v Bologni končal, se nadaljuje proces v Lucci. Marsikdo je bil omenil — in na temelju vsega, kar smo povedali, mu moramo pritrditi — da so Rederja sodili le zato, da bi poskusili izbrisati sramotni žig, ki ga je italijanski justici vtisnili kazenski postopek proti partizanom-gardistom, da so hoteli prikriti kričečo in za državo, ki se šteje za demokratično, naravnost nemogoče nasprotje med rehabilitiranim Grazianijem in med srednjeveškimi železnimi rešetkami, za katerimi se vsak dan kažejo v porotni dvorani borci za svobodo, pravtisti, ki so s svojo krvjo reševali Italijo iz fašističnega močvirja.

S tem, da je bil za spremembo uprizorjen proces proti vojnemu zločincu, in še to nemškemu, so verjetno upali zakriti pravo sramotno bistvo procesa proti garibaldincem, da bi ga laže speljali na tir, ki ga je zahtevala potreba italijanske zunanje politike, da bi ga laže spremenili v orodje protijugoslovanske gonje, katere osnovni cilj je s pritiskom uresničiti zavojevalne težnje obujenega italijanskega imperializma.

Jasnejše osvetlitve tesne povezave med preganjanjem antifašistov, strpnostjo (beseda je premilal) do vojnih zločincev in imperialističnimi pohlepi res ni treba.

Vse to pa le preveč od blizu spominja na nedavno preteklost, ki je še nismo pozabili. Vsekakor pa bi bilo koristno, ko bi se tudi v Italiji navadili učiti se iz zgodovine.

R. C.

IZJAVE EGIPTOVSKEGA NOTRANJEGA MINISTRA

Egipt pripravljen na pogajanja le če se britanske čete umaknejo

Pakistan ponuja posredovanje - Prihodnji teden se bo v Parizu sestal politični odbor Arabske lige - Položaj še vedno napet

LONDON, 1. — Pakistanski zunanji minister Zaffrullah Khan je danes ponudil Londonu posredovanje Pakistana za ureditev spora z Egiptom. Pred svojim odhodom iz Londona v Pariz je namreč med drugim dejal: «Če je mnenje, da lahko nudimo na kakršen koli način pomoč za rešitev skrajno težkega vprašanja, smo na razpolago ene ali druge strani. Pripomnil je, da ni stavil nobene uradne ponudbe britanski vladi in da je mnenja, da ta ni potrebna. Poudaril je dalje interes njegove države za varnost na Srednjem vzhodu in za obrambo komunikacij na tem področju.

Medtem pa javljajo iz Karačija, da je tam 5.000 študentov demonstriralo pred rezidenco britanskega namestnika visokega komisarja in vzklikalo proti Britancem. Komisar je sprejel delegacijo, ki mu je izročila resolucijo, s katero se obsoja britanska politika v Egiptu ter se zahteva umik britanskih čet s področja Sueškega prekopa ter združitev Nilove doline. Pozneje so študenti demonstrirali tudi pred knjižnico ameriškega informacijskega urada.

Položaj ob Sueškem prekopu pa je še vedno resen. Britanske vojaške oblasti so danes ponovno prepovedale prevoz petroleja po cesti, ki veže Suez s Kairom. Danes zjutraj pa je neki angleški oddelek skušal zasesti most v El Gamil na cesti iz Port Saida v Damieto. Egiptovska policija in večja množica se je uprla temu poizkusu in blokirala cesto v bližini mostu. Tedaj so se Angleži umaknili. Ta cesta je še edini dohod na področje Sueza, ki ga Britanci še ne kontrolirajo, in odtod je mogoče dovažati orožje v Port Said. Poveljnik britanskih čet v Egiptu general Erskine je opozoril egiptovsko vlado, da bodo razorožili vse častnike in straže egiptovske policije ter jih izgnali s področja Sueškega prekopa, če se bo nadaljeval pritisk na egiptovske delavce, zato da bi jih prisilili, naj pustijo delo v angleških taboriščih. Egiptovska vlada pa je odgovorila, da bo pod. vzela «drakonske ukrepe», če ne bodo britanske čete prenehale s svojim «napadalnim stališčem» do egiptovske policije na področju prekopa. Egiptovski notranji minister je poslal s tem v zvezi odločen protest.

Britanske oblasti držijo v tajnosti položaj egiptovske delovne sile na tem področju, vendar pa je znano, da je do včeraj od 70.000 egiptovskih delavcev zapustilo delo okoli 15.000.

Egiptovski notranji minister je nocoj izjavil, da je sedanji položaj na področju prekopa zelo nevaren, ter je pripomnil, da se bo sedanja napetost nadaljevala, dokler bodo britanske čete ostale na egiptovskih tleh. Dejal je, da je edina rešitev izpraznitev. Če bodo britanske čete odšle, bodo nastale široke možnosti pogajanj za ureditev dobočih odnosov med Veliko Britanijo in Egiptom. Izrazil je tudi zaskrbljenost zaradi prekinitve dobav petroleja s področja Sueza in dejal, da bo pomanjkanje petroleja imelo hude posledice za promet, za električno energijo in predvsem za pekarne.

Angleški glavni stan na področju Sueškega prekopa pa medtem javlja, da so britanske pomorske sile pripravile vse, da preprečijo morebitne nerede na tem področju. Britansko vojno ministrstvo javlja, da je bil položaj dopoldne miren. S področja prekopa so izgnali nekaj Egipčanov in nekaj policijskih agentov.

Voditelj socialistične stranke Ahmed Hussein, ki je bil pravkar izpuščen iz zapora, je objavil proglas, v katerem izjavlja, da bodo egiptovski socialisti delali na tem, da izženejo Angleže ter da se bodo borili z vsemi sredstvi, ki so na razpolago, ob strani vojske, policije in prostovoljnih formacij.» Sestal se je tudi z notranjim ministrom in se z njimi dolgo razgovarjal.

Politični opazovalci so mnenja, da se skuša egiptovska vlada za sedaj izogniti ukrepom, ki bi ovirali plovbo prevoznih ladij po Sueškem prekopu, in je zaradi tega posvarila Zvezo delavcev, ki je poslala sueški družbi ultimat, s katerim žuga s stavko. Dala je navodila, naj omejijo svojo akcijo na bojkotiranje britanskih bojnih ladij in drugih ladij, ki prevažajo opremo za britanske čete na področju prekopa.

Glavni tajnik Arabske lige Azam paša je nocoj sporočil, da se bo politični odbor Arabske lige sestal v Parizu, da razpravlja o predlogih Velike Britanije, ZDA, Francije in Turčije za obrambni pakt Srednjega vzhoda.

Odbor bi se bil moral sestati ta teden v Kairu, a so za sestanek odložili, ker se mora večina arabskih zunanjih ministrov prihodnji teden udeležiti zasedanja glavne skupščine OZN v Parizu.

GOSPODARSKA VPRAŠANJA V OSPREDJU ob Harrimanovem prihodu v London

Skrbi zaradi primanjkljaja v plačilni bilanci - Pripravljanje kronskega govora - Morrison napoveduje skorajšnji povratek laburistov na oblast - Stališče sindikatov do konservativne vlade

LONDON, 1. — Britanska vlada se je danes v drugič sestala v tem tednu in Churchill je v velikih potezah obrazložil svoj program. Ko se bo prihodnji teden zopet sestal parlament, bo vlada sporočila, kakšne ukrepe misli podvzeti, da prepreči nadaljnji primanjkljaj v prekomorski plačilni bilanci. Anglija ima v tej bilanci okoli 600 milijonov funtov šterlingov primanjkljaja letno. Čeprav pa ima dolarski kredit, ki je mnogo večji kakor leta 1949, se ta naglo manjša.

Finančni minister Butler je danes na seji vlade poročal o gospodarskem položaju, kakršnega je našel ob prevzemu svojega mesta. V parlamentu bo Butler načel razpravo o gospodarskih vprašanjih s poročilom o splošnem položaju. Obrazložil bo tudi svoje tozadevne načrte, domnevajo pa, da bo izdelava nove gospodarske politike zahtevala nekaj časa. Kakor zatrjujejo v političnih krogih, se Butler ne strinja s stališčem večine v ožji vladi glede znižanja kreditov za socialne službe in za podporo proti draginji.

Vprašanja gospodarske politike bodo v ospredju v kronskem govoru, s katerim se bo prihodnji teden uradno začelo zasedanje parlamenta. Vlada se bo jutri ponovno sestala, da spopolni dokončni osnutek govora.

Danes so na seji vlade poslušali poročilo zunanjega ministra Edena o ameriškem stališču do spora o perzijskem petroleju, kakor ga je objasnil britanski poslanik v Washingtonu Oliver Franks.

Churchill je sklical ponovno sejo za jutri za razpravljanje o sledečih vprašanjih: 1. kronski govor, v katerem bo obrazložen program nove konservativne vlade in v katerem bo vlada predlagala razveljavljenje nacionalizacije jeklarske industrije; 2. mednarodni položaj spričo vprašanja, ki se tičejo Irana, Egipta in Kašmira; 3. gospodarsko-finančni položaj, zlasti pa vedno večji primanjkljaj v trgovinski bilanci.

Kakor poroča «United Press», namerava Churchill posvetiti veliko pozornost razvoju atomske energije in izdelovanju atomskih bomb, ki jih do sedaj v Veliki Britaniji še niso izdelovali.

Medtem pričakujejo v Londonu prihod voditelja novega odbora za medsebojno varnost Harrimana, ki je nocoj odpotoval iz New Yorka. Včeraj je Harriman izjavil, da se bo v Londonu razgovarjal s člani nove vlade v zvezi z delom tega odbora. Dejal je tudi, da je prepričan, da bo Velika Britanija izpolnila svoje obveznosti glede priprav za obrambo Evrope, pripomnil pa je, da ni pristojen za kakršno koli odločitev glede britanske plačilne bilance.

Ob svojem odhodu iz New Yorka pa je Harriman izjavil, da bi iz njegovih razgovorov s Churchillom lahko izšlo «kaj koristnega». S Churchillom se bo sestal na svojo pobudo. Novinarjem je izjavil, da «do sedaj» ni Velika Britanija zahtevala nadaljnje ameriške gospodarske pomoči, pripomnil pa je: «Vendar smo vedno pripravljeni z njimi razpravljati o tem vprašanju». Krožile so namreč govorice, da bi ZDA vzpostavile pošiljanje pomoči Veliki Britaniji, ki je bilo ukinjeno v začetku tega leta.

Opozicija pa je medtem že pridno na delu. Nocoj je bivši zunanji minister Herbert Morrison govoril v nekem londonskem predmestju in izrekel prve kritike na račun dejavnosti Churchillove vlade. Objasnil je tudi stališče, ki ga bo laburistična stranka zavzemala v opoziciji. «Opozicija — je dejal Morrison — bo morala biti pametna, previdna, odločna in borbena. Ne smemo zgubiti glave in tudi ne čuta odgovornosti. Potrebno je, da ne prevzamemo obveznosti ali branimo nevzdržna stališča, ker sem mnenja, da ni daleč naš povratek na vlado.»

Poudaril je nato, da so konservativci med volilno kampanjo zavzemali nekako vojno razpoloženje glede iranskega vprašanja, in dejal: «Videli bomo, kaj bodo znali napraviti.» Ostro je nato napadel namen konservativcev da potvorijo volitve z obnovitvijo dvojnega glasu univerzitarcev. Poudaril je, da so laburisti dobili na zadnjih volitvah več glasov kakor konservativci, in zaključil, da bo opozicija zaradi tega uživala velik moralni ugled.

Tudi predsednik liberalne stranke, Philip Fothergill je danes izjavil, da so volitve pokazale, da se neodvisne struje polagoma orientirajo na levo. Dodal je, da konservativci niso imeli nikoli boljše priložnosti pridobiti si glasove med volivci.

Kongres Trade Unionov je, kakor smo že poročali, sicer ob ljubil podporo konservativni vladi, vendar pa je poslal Attleeju poslanico, v kateri mu izreka priznanje za mirno «revolucijo», ki jo je izvedel v zadnjih šestih letih.

Glavni tajnik sindikata železničarjev Figgins predvideva v članku, objavljenem v glasilu tega sindikata možnost resnih socialnih neredov zaradi konservativne zmage. Figgins piše, da bodo ameriški kapitalisti zahtevali od Velike Britanije plačilo za vse koncesije, ker se Churchill kaže izredno popustljivega do kapitalistov in zato ne bi smel nihče imeti dvomov glede posledic.

V istem listu piše predsednik sindikata Franklin med drugim: «Sprememba politike v Veliki Britaniji nalaga sindikatu največje napore za obrambo pravic njegovih članov.»

KOROŠKI SLOVENCI ZAHTEVAJO izplačilo odškodnine žrtvam nacizma

Posredovanje Zveze izseljencev Slovenske Koroške pri avstrijski vladi - Nesramne zahteve bivših nacistov, ki so med vojno zasedli posestva izseljenih Slovencev

DUNAJ, 1. — Avstrijski kmetje na Koroškem, ki so za časa vojne kot pristaši nacističnega režima zasedli premoženje izseljenih koroških Slovencev, so začeli v zadnjem času vrsto procesov pred avstrijskimi sodišči. Ne pomišljajoč na povračilo škode ljudem, ki jim je bilo odvzeto njihovo imetje, se ti bivši nacisti pojavljajo pred sodiščem kot stranka, ki zahteva odškodnino za svoje delo na teh premoženjih po letu 1945.

Ta položaj je proučila Zveza izseljencev Slovenske Koroške na svoji plenarni seji. Zveza zahteva, naj avstrijska vlada končno reši vprašanje izplačila škode žrtvam fašizma in naj zavrne zahteve bivših nacistov, ki sedaj zahtevajo zaščito. Na plenarni seji so sklenili, da bo delegacija bivših izseljencev odšla k vladi na Dunaj in postavila svoje upravičene zahteve.

Acheson v Parizu

PARIZ, 1. — Delegati iz 60 držav prihajajo vsak dan v večjem številu v francosko prestolnico, kjer se bo 6. novembra začelo šesto glavno zasedanje OZN. Dnevni red zasedanja še ni popoln, na njem pa je 63 točk. Vsak delegat ima pravico, da tudi med zasedanjem zahteva vpis katerega koli vprašanja na dnevni red.

Zasedanje bo otvoril predsednik francoske republike Vincent Auriol, nakar bo sledila splošna politična diskusija. Nato bodo izvolili novega predsednika zasedanja; namesto sedanjega predsednika Nasrollaha Entezama (Iran) bodo verjetno izvolili tega ali onega južnoameriškega delegata.

Danes je prišel v Pariz ameriški zunanji minister Dean Acheson. Ob svojem prihodu v Le Havre je izjavil, da upa, da se bo kljub sedanji mednarodni napetosti posrečilo ohraniti mir. Dodal je, da ničesar ne ve o kakšni konferenci štirih in da so po njegovem mnenju zasedanja glavne skupščine OZN zelo važna, Rekel je tudi, da se bo s francoskim zunanjim ministrom Schumanom razgovarjal o maroškem vprašanju.

Iz Le Havra se je Acheson pripeljal v Pariz z vlakom. Na kolodvoru je izrazil zadovoljstvo, da se skupščina OZN sestane v Evropi in poudaril, da je «napredek, ki ga kaže Evropa dan za dnem», velike važnosti za ves svet, kajti «Evropa postaja krepko jedro, od katerega sta v veliki meri odvisna svoboda in mir v svetu». O bližnjem zasedanju glavne skupščine je dejal, da imajo Združeni narodi važno besedo pri graditvi trajnega miru, in da nudi sedanje zasedanje možnost za utrditev napredka OZN v borbi za učinkovit sistem kolektivne varnosti.

Warren Austin, stalni predsednik ameriške delegacije pri OZN, je napovedal, da bo Acheson imel na otvoritvenem zasedanju glavne skupščine zelo važen govor. Phillip Jessup, član ameriške delegacije, pa je izjavil, da je po njegovem konferenca štirih mogoča, ni pa pojasnil, kdo bi naj zanjo dal pobudo. Vendar je opozoril na svoje vabilo Gromiku, ko sta se razšla na stopnicah Rožnate palače v Parizu zadnji dan konference namestnikov. Takrat je Jessup dejal svojemu sovjetskemu kolegu: «Na svidenje v Washingtonu ali drugje». Gromiko ni odgovoril.

Protesti proti imenovanju veleposlanika ZDA v Vatikanu

NEW YORK, 1. — Eno izmed najvažnejših združenj neka-toliških krščanskih cerkev v ZDA «Narodni svet Kristusovih cerkva», ki združujejo veliko število protestantskih sekt in pravoslavnih cerkva, je sporočilo, da namerava ukreniti vse potrebno za široko borbo proti sklepu predsednika Trumana, da pošlje stalnega ameriškega veleposlanika v Vatikan. Sporočilo dodaja, da bo Truman odgovoren za enega izmed najhujših in najmanj potrebnih sporov, ki si jih je mogoče zamisliti, če bo vztrajal pri svojem mnenju.

TAKO PREŠTEVAJO SLOVENCE IZVEN SVOBODNE DOMOVINE

Tudi v Gorici in Benečiji

Čemu zahteva Italija ukinitev določb mirovne pogodbe o jamstvih pravic narodnim manjšinam, ko teh določb ni nikoli spoštovala!

GORICA, 1. — «Da varie parti siamo sollecitati a chiarire molti dubbi sorti da una prima, sommaria lettura delle guide distribuite dagli ufficiali di censimento...» Tako se začne kratko navodilo, ki nam ga je uradnik urada za ljudsko štetje v sodnijski palači dal ob včerajšnji tiskovni konferenci, katere namen je bil že v začetku poudarjen, in sicer naj bi tisk prispeval po svojih močeh k razjasnitvi nekaterih težjih vprašanj, ki se pojavljajo pri izpolnjevanju družinskih pol.

Ciklostirana navodila se zlasti nanašajo na izpolnjevanje rubrike št. 19, 20 in 21 o prebivalčevem poklicu.

Lepo je in prav, da se italijanske oblasti zanimajo za svoje državljane, na kakšen način se preživljajo, kje so zaposleni, kakšne so njihove gmotne razmere itd., saj bodo na tak način šele izvedele, koliko družin stanuje v neprimernih stanovanjih, v kleteh, podstrešjih, dolbinah itd., koliko brezposelnih živi v enem ali drugem mestu, itd.

Prav tako pa bi bilo pravilno, da bi se italijanske oblasti z devetim ljudskim štetjem, ki je od zadnjega oddaljeno nič manj kot 15 let, tudi prepričale o drugih posebnostih svojih državljanov, na primer teh, kakšne narodnosti so, katere jezike govorijo itd.

Tudi ti podatki bi italijanskim oblastem veliko pomagali in jim nudili resnično sliko položaja zlasti v goriški in videmski pokrajini, kjer je narodnostni sestav mešan in kjer pomanjkljiva vprašanja, ki so vpisana na družinskih polah, še ne bodo mogla podati verne slike položaja tamkajšnjega prebivalstva.

Kmalu po objavi vesti o razpisu devetega ljudskega štetja in tretjega štetja industrije in trgovine smo s tega mesta opozorili oblasti na pomanjkljivosti vprašalnih pol. To smo napravili zgolj zaradi dejstva, da v obeh omenjenih krajih odnosno pokrajinah živijo Slovenci, ki bi jih bilo treba prešteti na podlagi svobodnega izjavljanja sicer nekega poedinca. Vendar, kot smo lahko opazili iz omenjenih pojasnil tisku, se prej pa iz samih družinskih pol, ki jih uradniki za izvedbo ljudskega štetja nasijo po hišah, naše pripombe niso upoštevali, ampak so jih še nadalje ignorirali očitno z edinim namenom, da prikrijejo pred svetom in pred samo italijansko javnostjo dejstvo, da teče vzhodna italijanska meja od samega Tržiča, to je od cone A Tržaškega ozemlja pa vse do avstrijske državne meje po izključno slovenskem ozemlju in da so zaradi tega vse šovinistične aspiracije in gonja po reviziji italijanske meje, ki naj bi bila zaradi «diktata» krivična, neutemeljene in v bistvu izraz imperialističnih teženj.

Tudi sam način, s katerim «ufficiali di censimento» izvajajo po navodilih nadrejenih svoje naloge, so skrajno žaljivi za slovensko ljudstvo. Medtem ko smo iz časopisja izvedeli, da je Zavezniška uprava v coni A Tržaškega ozemlja sicer v zadnjem trenutku natiskala navodila za izvedbo štetja v slovenščini in omogočila prebivalstvu, da potrebne rubrike izpolni tudi v slovenščini (čeprav je vse to dalo nov povod za zapostavljanje Slovencev s strani uradnikov in razdeljevalcev družinskih listov), smo v Gorici priča čisto drugega, še bolj nedemokratičnega in Slovencem sovražnega stališča s strani omenjenega urada.

V goriški in videmski pokrajini so vsi družinski listi pisani samo v italijanščini in prav tako tudi navodila; vsakdo mora rubrike izpolniti samo v italijanskem jeziku in bi se njegova « neposlušnost», če bi izpolnil list v slovenskem jeziku, prav gotovo kaznovala s precej visoko denarno globo, katero predvideva zakon za one, ki bodo vprašalno polo nepravilno izpolnili.

Tudi vsi «ufficiali di censimento» so italijanski uradniki, ki sploh ne obvladajo slovenskega jezika. Lahko si zamislite, kako bodo oni opravljali svojo dolžnost po slovenskih vaseh, kjer ljudje slabo obvladajo italijanščino. Čeprav nam je poročevalec na tiskovni konferenci odgovoril, da po slovenskih vaseh vprašanje jezika ne bo delalo težkoč, smo vendar mnenja in od toga nas nobena izjava ne bo odvrnila, da bo za slovenske ljudi v mestu, še bolj pa za podeželska prebivalstvo pomenilo izpolnjevanje družinskih pol težkočo, ki bo prav gotovo kriva, da bodo družinski listi marsikje nepravilno in pomanjkljivo izpolnjeni.

Ali je potrebno poudariti, da je tako ravnanje italijanskih oblasti kršenje mirovne pogodbe in italijanske ustave, ki pravi, da bo vlada zaščitila narodne manjšine?

Zadnjemu preganjanju slovenskih ljudi v Benečiji zgolj zaradi dejstva, ker so se kot antifašisti borili v partizanskih vrstah za svojo svobodo, se je torej pridružilo novo diskriminacijsko dejanje v škodo beneškega slovenskega prebivalstva, kar je najlepši dokaz predvsem slovenskemu prebivalstvu Tržaškega ozemlja, kaj vse ga lahko čaka, če bi Vidalija uspelo uresničiti njegovo «boljšo rešitev» ali pa italijanskim irredentistom uveljaviti zahteve po reviziji mirovne pogodbe in priključitvi Trsta k Italiji.

Namesto da bi italijanski krogi skušali najti most zbližanja z Jugoslavijo in dali perifernim oblastem v goriški in videmski pokrajini navodila o upoštevanju slovenskih narodnostnih pravic, hodijo rajši svojo šovinistično pot in tako zapirajo za seboj vrata za sporazum s sosedno republiko. Zato je maršal Tito na svoji zadnji tiskovni konferenci 70 tujim novinarjem v Beogradu popolnoma upravičeno dejal: «Ne vidim dobre volje pri določenih krogih Italije, da bi se z Jugoslavijo vzpostavili, normalni, znosni odnoši».

Eisenhowerjevo potovanje v Washington

WASHINGTON, 1. — V dobro obveščenih krogih menijo, da bo general Eisenhoer, ki je na poti v ameriško prestolnico, poskušal vplivati na Trumana, da je treba pospešiti oborožitev Evrope in, če potrebno, povečati ameriško pomoč. Pravijo, da bo Eisenhower prikazal težki finančni položaj zahodnoevropskih dežel, čeprav to sicer ne spada v njegov delokrog. Vendar bi utegnil trditi, da te težave občutno ovirajo vzpostavljanje evropske vojske, ki bi ji moral poveljevati.

V uradnih krogih poudarjajo, da gre Eisenhower v Washington na Trumanovo povabilo in da bo vorjetno pripravil z vlado ZDA vse potrebno za atlantsko konferenco v Rimu.

Zelo verjetno je, da bodo Eisenhowerja poučili o zadnjih atomskih poskusih v Las Vegas, ki bodo po trditvah nekaterih omogočili revolucijo v načinu vojskovanja. Uporaba majhnih atomskih bomb v taktične namene bi mogla znatno poenostaviti evropsko obrambo, pravijo v dobro obveščenih krogih, pristavljajo pa, da diskusija med zagovorniki klasične vojne in zagovorniki atomske vojne v ameriškem glavnem stanu še dolgo ne bo zaključena.

Komentarji svetovnega tiska o zagrebškem zborovanju za mir

Listi poudarjajo iskrenost diskusije in konkretnost sklepov - Maršal Tito je sprejel predstavnike francoske socialistične stranke in bivšega grškega zunanjega ministra

(Od našega dopisnika)

BEOGRAD, 1. — Zvečer je bilo javljeno, da bo zunanjega ministra vlade FLRJ Edvarda Kardelja med časom, ko bo v inozemstvu, zastopal predsednik vlade in minister za narodno obrambo maršal Tito, Edvard Kardelj je včeraj odpotoval v Pariz, kjer bo vodil jugoslovansko delegacijo na zasedanju glavne skupščine OZN.

Maršal Tito je danes sprejel vodilne člane francoske socialistične stranke Alberta Gardiera, ljudskega poslanca in bivšega ministra za informacije, dr. Leona Boutbiena in Andreja Sero, glavnega ravnatelja kooperativne agencije za informacije BEDAP. Maršal Tito se je z njimi zadržal v razgovoru eno uro. Nato je maršal Tito sprejel bivšega grškega zunanjega ministra Perikla Argyropulosa; tudi z njim se je zadržal v enournem razgovoru.

Generalni polkovnik Peko Dapčević je danes demantiral vesti iz tujega izvora, da je imel tiskovno konferenco s tujimi novinarji, in v zvezi s tem vse zlonamerne izjave, ki so mu jih nekateri listi pripisali. Te izmišljene izjave so nato zlorabili tudi kominformistični listi. Demanti se med drugim nanaša tudi na «zahtevo» po atomski bombi, ki naj bi jo gen. Peko Dapčević izrekel.

Zborovanje za mir in mednarodno sodelovanje, ki je bilo nedavno v Zagrebu, je vzbudilo močan odmev v inozemstvu, kjer ga je tisk že poprej pozdravil kot resnično svobodno tribuno.

Ameriški list «New York Times» posebej poudarja popolno svobodo diskusije, ki je vladala v Zagrebu in opozarja na razliko od sovjetskih tako imenovanih «kongresov za mir», kjer delegatom servirajo že pripravljene sklepe. «New York Times» poudarja, da je bila osnovna tendenca zagrebškega zborovanja za mir obsodba namena velesil, da se omeji enakopravnost malih držav.

Francoski list «Franc Tireur» ugotavlja, da je poziv nacionalnega komiteja Jugoslavije za obrambo miru omogočil antifašističnim in naprednim ljudem Evrope, Amerike, Azije in Afrike, da se sestanejo v Zagrebu in da iskreno preudarijo važna mednarodna vprašanja in se popolnoma svobodno sporazumejo, v luči mirovnih naporov, ki jih osvetljuje primer Jugoslavije. List poudarja, da postavlja sprejeta resolucija v ospredje zahtevo, da se napadalcu nudi odpor v okviru kolektivne varnosti in da se izvaja borba za okrepitev OZN.

V istem listu je njegov glavni urednik Georges Altman, ki je bil delegat na zagrebškem zborovanju, objavil članek, o katerem poudarja, da so delegati na tem zborovanju prisostvovali resnično demokratični mednarodni konferenci.

Pariški list «Figaro» pa piše, da so se udeleženci zagrebškega zborovanja izjavili proti politiki razdeljevanja sveta v dva tabora in proti paktu petih velesil.

Ameriška agencija «United Press» ugotavlja, da se zagrebško zborovanje za mir in mednarodno sodelovanje v osnovi razlikuje od «kongresov za mir», ki jih od časa do časa inscenirajo za potrebe sovjetske kominformistične propagande.

Velik odmev je vzbudilo zagrebško zborovanje tudi v ostalem svetovnem tisku.

Predstavnik organizacije kvekerjev v Evropi Benjamin Stalway, ki se te dni mudi v Beogradu, je predlagal jugoslovanski mladinski organizaciji, naj s pomočjo kvekerjev prihodnjo leto organizira v Jugoslaviji seminar za študente raznih dežel. Na tem seminarju bi proučevali vprašanja s področja političnega in družbenega življenja v svetu. Podobne seminarje organizirajo kvekerji vsako leto v raznih deželah. Zadnji seminarji so bili v Franciji in Holandski; udeležili so se jih tudi predstavniki jugoslovanske študentske zveze.

R. R.

Neurje nad Toskano

GROSSETTO, 1. — Nad Toskano je bilo danes veliko neurje. V Empoliju je strela udarila v poslopje, v katerem je bilo shranjeno seno in poljedelski stroji. Vse je zgorelo. Železniška proga med Rimom in Torinom je prekinjena. Toča je pobila v okolici Volterre polja. Zlasti velika škoda je na oljkah.

Kot se je izvedelo, je danes predsednik Truman poslal predsedniku Einaudiju pismo, v katerem mu je izrekel sožalje za žrtve in škodo, ki jo je povzročilo neurje na Siciliji in južni Italiji.

Ostre kritike novega sindikalnega zakona v Italiji

RIM, 1. — Čeprav besedilo novega sindikalnega zakona še ni bilo v celoti objavljeno, je vest o tem povzročila med sindikati veliko vznemirjenje, zlasti pa ona določila, ki omejujejo pravico stavke. Čeprav sindikati še čakajo na objavo popolnega besedila, da zavzamejo uradno stališče, so nekateri sindikalni predstavniki že dajali zelo negativne izjave. Glavni tajnik CGIL Di Vittorio je poudaril, da novi zakon nasprotuje ustavi. Poslanec Pastore, glavni tajnik krščanskih sindikatov, je kritiziral zahtevo, da je treba vsako stavko prijaviti 48 ur prej in dejal, da bo novi zakon oslabil učinkovitost italijanskih sindikatov. Dr. Vanni, član tajništva socialdemokratskega sindikata UIL pa je obžaloval, da se vlada sploh ni hotela posvetovati z delavskimi organizacijami. Poudaril je tudi, da noben zakon ne bi smel omejevati pravice do stavke.

Kratke vesti

TOKIO, 1. — Japonski ministrski predsednik Jošida je danes izjavil, da namerava japonska vlada skleniti z Indijo in Burmo podobno mirovno pogodbo, kakor je bila sklenjena v San Franciscu. Dodal je, da Japonska ne bi sprejela ugodnejših pogojev, tudi če bi jih ti dve državi ponudili.

ATENE, 1. — Grški parlament je danes izrekel zaupnico Plastirasovi vladi. Pred glasovanjem je maršal Papagos izjavil, da odobrava zunanjo politiko vlade, da pa dvomi, da bo vlada lahko rešila današnja najnujnejša grška vprašanja.

LONDON, 1. Ministrstvo za dobave javlja, da se ameriški in britanski predstavniki pogajajo v Južni Afriki s tamkajšnjo vlado o izkoriščanju zlate rude za pridobljanje urana.

KAIRO, 1. — Iz diplomatskih virov javljajo, da bodo sovjetski diplomatje na Srednjem vzhodu imeli v kratkem konferenco v neki arabski prestolnici.

NEW YORK, 1. — Novi davčni zakon, ki stopi v ZDA danes v veljavo, bo zvišal davčne dohodke za približno 5 milijard in 700 milijonov dolarjev.

Skozi sito in rešeto

4. november

Razglas za 4. november italijanskih tržaških šovinistov je nov dokaz, da spada vse, kar ti prvoborci italijanskega imperializma v Trstu počenjajo v tisto nemiroljubno politiko, ki hoče napraviti iz Trsta žarišče novih nemirov. Zdi se, da na rdečih lepakih, ki so jih nalepili po Trstu ni glavni poudarek v besedilu, temveč na vseh tistih «patriotičnih in bojevnih ter vojaških organizacijah», ki so pod besedilom podpisane in s katerimi hočejo šovinisti sebi in svojim pristašem vliti novega poguma v junaška srca. Teh organizacij je namreč toliko, da zavzemajo skoraj polovico vsega lepaka. čeprav so njihova imena natiskana z majhnimi črkami. Imenujejo se:

«Associazione Nazionale della Aeronautica, A.N. Alpini, A. N. Arma di Artiglieria, A.N. Automobilisti in congedo, A.N. Arditi d'Italia, A.N. Arma di Cavalleria, A.N. Bersaglieri «Enrico Toti», A.N. Carristi, A.N. Carabinieri I.C., A.N. Combattenti Reduci, A.N. Fante d'Italia, A. N. Arma del Genio, A.N. Granatieri di Sardegna (ti so se posebej znani Slovencem iz leta 1942 — takrat so mislili, da so partizane iztrebili...), A.N. Paracadutisti d'Italia, A.N. Sottufficiali d'Italia in congedo, Compagnia Volontari Giuliani e Dalmati, Gruppo Marinai d'Italia in congedo, Federazione grigioverde, Istituto del Nastro Azzurro, A.N. Ufficiali in congedo d'Italia itd. itd.

V besedilu razglasa samega pa beremo:

«Italijani! Nobena žrtev ne bi moglo imeti, za mrtve in za žive, današnje romanje, ki so ga organizirale vsa naša združenja, zedinjena v bratski skupnosti duhov, če to romanje ne bi predstavljalo svečanega potrdila našega cilja, da sežgemo — kot na grmadi, ki vse očisti — vse tisto, kar nas lahko razdvaja v enodušnem čustvu do domovine. — Samo tako bodo padli lahko imeli nov dokaz naše pritožbe in samo tako bodo mog

TRŽAŠKI DNEVNIK

KOLEDAR
OBJAVE - MALI OGLASI

Danes petek 2. novembra
Verne duše. Zdanila
Sonce vzide ob 6.44, zatone ob 16.52. Dolžina dneva 10.08. Luna vzide ob 10.36, zatone ob 18.30.
Jutri, sobota 3. novembra
Just, Bogomil

Padlim borcem v spomin

Jesenski čas je prinesel s seboj zorenje listja na drevju in po vinogradih. Komaj je utihnila pesem trgačic, je trtam postalo nekako dolgčas. Iz bujnega zelenja listov, ki so čez poletje sprejemali valove sončne gorkote in čuvali debeleče se grozde pred prehudo vročeno, se te dni višejo dolgi rdečkasti ali rumeni pasovi po brežinah, ki se dvigajo od morja. Južni vetrovi trgajo dozorevajoče liste in se z njimi poigravajo; trte se pripravljajo na zimski počitek.

Na pokopališča kraje počitka za vse tiste, ki jih je življenjska pot utrudila in so na njej omagali romajo danes množice živih s cvetjem v naročju in tiho mislijo v srcih.

Grobovi so zacveteli.

Ob teh razcvetlenih in okrašenih grobovih se je ustavila moja misel danes. Od nekje je priplulo v občutje spomina vprašanje: Ali bo kdo okrasil tiste grobove padlih borcev za svobodo, ki še ležijo raztreseni po svobodni Primorski, skriti in neznani ljudem — domačinom — ker je čas borbe zahteval, da so ostali takrat zaradi varnosti živih na skritih krajih. Čas je zravnal grobove in ni več sledu za človeške oči. V mogočnem miru gozdov počivajo in sanjajo. Ze so korenine gozdnega drevja križem prepletle njihove grobove. Kar je bilo uporabnega, so vsrkale in poslale po tisti skrivnostni poti raztopljeno v soku na površje. Ostale so v objemu korenin le še bele kosti...

Kako je danes tiho na teh grobovih. Najmanjši šum viharnega razvoja nadaljevanja tiste borbe, ki so jo pomagali zmagovati tudi oni, ne moti te velike tišine. In prav je tako. Le visoko gori v vrhovih jelk in smrek nalahko brni melodija dneva vseh mrtvih. To melodijo prenašajo od veje do veje vedno nižje vse do korenin v grobove junakov nevidne antene. To je melodija življenja, ki nikoli ne preneha.

Tudi odpadajoče listje je znak novega življenja, ki je že zaznamovano v brstih, ki so ostali na mladikah. Prav tako je bilo takrat, ko so vsi ti neznani padali za svobodo — za novo življenje, ki je iz nižav sililo na površje. Ti so bili, kot je mladi, Kajuh lepo povedal:

«Ki v smrt so za življenje šli, preverjeni, da ni nazaj poti».

Vsi ti neznani grobovi so bili kot brsti, ki se bodo razvili v pomladi svobode v novo življenje.

To novo življenje od nas — živih — zahteva še vedno in vedno delovne borbe. Ne odstopamo od začrtane poti, ki vodi samo naprej in naprej. Če tu pa tam kdo omahne, je to samo zakon narave, ki mu nobeden ne uide. V borbi padajo junaki, te borbe pa nas ni strah.

Če pogledamo na rezultate te borbe, moramo priznati, da je uspešna. V petih letih so zrasle iz ruševin požgane vasi, ojačila in utrdila se je mlada ljudska oblast, utrdilo se je bratstvo.

Vsem Vam, ki ste umirali ob šumenju naših gozdov in nam naročali, naj nadaljujemo z borbo, danes lahko povemo, da vaše besede zvesto izpolnjujemo. Pri vsem velikem delu, se naše misli pogostoma vračajo v tiste skrite samote, ki so Vaše zadnje počivališče. Veliki ste v našem spominu in nam je Vaš zgled v pomoč in podporo pri gradnji socializma in novega človeka. Vi ste umirali z besedami: Smrt fašizmu! na ustnicah, mi pa se še kar naprej borimo s temi besedami.

Vse, kar je temnega, mora izginiti. Tudi iz naših ljudi. Naj nastane jasno in svetlo v dušah in srcih vseh ljudi, ki so prestali toliko gorja in zatiranja.

S to mislijo — s to belo krizantemo — sem se moral ob tem dnevu oddolžiti vsem neznanim in skritim grobovom, ki jih ne bo okrasila skrbna roka mladinke. Polagam jo na skupen grob in naj velja vsem. Rajši bi se bil na Vaših samotnih grobovih oddolžil s pravimi krizantemami in se pogovoril z vami kot nekdaj za časa borbe. Pa bi bila moja navzočnost preveč motila veliki mir, ki ga uživate in bi moja stopinja poleg Vaših grobov pretrdo odjeknila v gozdno tišino. Tako pa bo priplula nalahko in skoro neopazno ta lepa misel in pozdravila Vaše grobove in Vas, ki v njih počivate.

Partizan-Ogarev

NOVI DAVČNI „ZAKON VANONI“
bo le v škodo nižjim in srednjim slojem

V prihodnjem Uradnem listu bo izšla razširitev novega italijanskega davčnega zakona tudi na naše ozemlje. V Italiji je tak zakon postal znan pod imenom «Zakon Vanoni» finančnem ministru, ki ga je predlagal.

Pričakujejo, da bo ZVU prilagodila zakon tukajšnjim razmeram in da bo vnesla vanj nekaj bistvenih izprememb. Nič se še ne ve točno, kakšne bodo te spremembe.

Novi italijanski zakon določa samo reorganizacijo prijav davku podvrženih dohodkov. Ves ostali sistem pa ostane v bistvu neizpremenjen. Celo ta reorganizacija se nanaša predvsem na srednje sloje, ker so že do sedaj obdavčevali družbe in večja podjetja na osnovi letnih bilanc.

Zakon se potemtakem ne dotika zastarelih in skrajno nesocialnih davčnih kvot. Prva osnovna značilnost davčnih kvot je v tem, da se pobirajo predvsem proporcionalno in da niso vpeljali novih davčnih načel, ki zagovarjajo progresivno obdavčevanje. Samo dopolnilni davek je progresiven, pa še ta je precej nizek in tudi progresija je počasna. Nič tudi ne izpreminja novi «Zakon Vanoni» preračunavanja davkov kot na primer: za sto lir dohodka iz zemljišča (dohodek računan po zastarelem katastru) se plača 403,4712 lire davka. Ali pa: za sto lir dohodka na izdelke se plača 42,0811625 lir davka. Vejic ni postavil tiskarski škrat temveč financa. Z drugimi besedami, pri financi še vedno operirajo ne samo z lirami in centezimi temveč celo z milijoninkami lire. Pri davku na dohodek pa celo operirajo s številko 34,2924062 lir, to se pravi, da operirajo z deset milijoninkami lire.

Novi zakon določa samo izpremembo prijavljanja. Do sedaj so v Italiji in tudi v Trstu finančne oblasti že v naprej imele prijave za netočne. Zato so vsako prijavo kar na «oko» za nekajkrat povišale. Potem so sledila pogajanja med davkoplačevalcem in finančniki, kjer so spet to vsoto znižali, in to zopet precej pristransko.

Novi zakon skuša odpraviti to stanje s celo kopico prijav, ki jih bo moral izpolniti vsakdo, čigar dohodki presegajo 240.000 lir.

Da dobimo neko sliko o zapletenosti tega sistema povemo, da sama navodila o prijavah napolnjujejo 42 tiskanih strani velikega obsega, zakon sam pa 10 strani. Za fizične osebe so pripravili 9 zelo zapletenih obrazcev s precejšnjim številom kolon in podkolon. Za družbe, ki jih ne obdavčujejo na osnovi bilance, je teh obrazcev 6 in za one družbe, ki jih obdavčujejo na osnovi bilance, pa 3.

Prijave, oziroma utrezajoči obrazci, so napravljeni tako, da je iz njih razviden ne samo čisti dohodek temveč tudi, kako je ta dohodek nastal. Financa bi potemtakem ne izpodbijala več celotnega dohodka na «oko», temveč posamezne postavke davčnih prijav, to se pravi dohodkov in izdatkov.

Uradni cilji tega novega sistma so zelo lepi. Z njim mislijo namreč uvesti večjo točnost v izpolnjevanju prijav, odpraviti velike goljufije pri obdavčevanju itd. Na ta način skušajo uvesti poštenje in odpraviti staro «že v naprej» uveljavljeno nezaupanje. Težko je prerokovati, kako jim bo ta namen uspel. Po vesteh iz italijanskega tiska lahko sodimo, da ni ravno vse najboljše. Predvsem bi namreč morali izpremeniti osebje pri finančnih upravah, ki je že desetletja okostenelo pri svojem delu. Poleg tega je ves postopek zelo zapleten in običajen obrtnik niti pred nevarnostjo zelo stroge kazni ne more točno izpolniti predpisanih obrazcev

Zelo pa se bo z novim zakonom razširil krog davkoplačevalcev. To je tudi eden izmed ciljev novega zakona.

To je tudi razumljivo, saj so postavili zelo nizko vsoto najnižjih dohodkov, ki ne podležejo obdavčenju namreč 240.000 lir na leto. Z razširitvijo kroga davkoplačevalcev in z natančnejšim pobiranjem davkov pri srednjih in nižjih slojih se pa tudi vse davčno breme prenaša vedno v večji meri prav na te sloje. Velika podjetja so že sedaj plačevala davke na osnovi letne bilance, ki jo sestavljajo izkušeni odvetniki in ekonomisti. Zato podjetja dosti laže skrivajo svoje dohodke. Obrtniki, mali trgovci in kmetje pa si seveda ne morejo privoščiti stroškov za odvetnike zato bodo tudi plačevali točnejše in z novim zakonom več.

Dvomimo, da je za naše ozemlje najboljša rešitev zelo persečega načina pobiranja davkov, raztegnitev veljavnosti italijanskega zakona. Razmere v Trstu so v marsičem drugačne, kot so v Italiji. Predvsem pa bi morali v temeljih izpremeniti celoten davčni sistem, ki temelji predvsem na ogromnih posrednih davkih in na nizkih direktnih.

Počastitev spomina padlih borcev

Danes se bomo poklonili spominu žrtev nacifašizma in padlih borcev v Rižarni in na pokopališču pri Sv. Ani ter jim tako pokazali vso našo hvaležnost za njihovo žrtev, ki je pripomogla zrušiti nacifašizem.

Včeraj je po naših vaseh ljudstvo okrasilo s cvetjem grobove in spomenike padlih borcev, predstavniki množičnih organizacij pa so polagali vence.

Spominu padlih borcev so se poklonili včeraj dopoldne tudi predstavniki Ekonomske delegacije FLRJ v Trstu. Šef delegacije prof. Zemljak je položil venec v Miljah ter na civilnem in vojaškem pokopališču pri Sv. Ani. Drugi člani delegacije pa so položili vence na spomenik bazoviških žrtev v Bazovici, na Opčinah, na spomenik padlih borcev v Trebčah, na Proseku in v Velikem Repnu.

* * *

Ko je šef delegacije prof. Zemljak polagal venec v Miljah, ga je brutalno napadel neki miljski kominformist, češ da je to sramota itd. Preveč nam je vzvišen spomin na padle, da bi o tem resnično podlem in sramotnem napadu polemizirali s kominformisti. Vsak civiliziran človek to dejanje ki pomeni onečaščanje in skrunitev spomina padlih, ki se ne ustavlja niti pred pieteto niti pred spominom na mrtve, katerih počastitev ni nikak monopol fanatičnih in zagrizenih strankarjev.

Narodna in študijska knjižnica v TRSTU

prireja ciklus predavanj iz slovenske umetnosti in znanosti

Prvo predavanje:
V PONEDELJEK 5. XI. 1951 V DVORANI SHPZ, UL. ROMA 15, II. NADSTR. OB 20.30
Predaval bo univ. prof. dr. FRANCE STELE: «UMETNOST SREDNJEGA VEKA NA SLOVENSKEM».
Predavanje bodo spremljale številne skioptične slike.
Vabila se dobijo v Narodni in študijski knjižnici v Ul. Geppa 9 med 8. in 20. uro.

KOLIKO ELEKTRIČNEGA TOKA
vode in plina porabimo na našem ozemlju

Marsikaterega izmed naših bralcev bo prav gotovo zanimalo, koliko električnega toka, plina in vode porabimo na našem ozemlju. Iz statističnih podatkov, ki smo jih pred dnevi prejeli od Zavezniške vojaške uprave je razvidno, da se je potrošnja električnega toka, plina in vode v povojnih letih zelo dvignila. Predvsem verjetno iz razloga, da se je zvišalo tudi število prebivalcev, prav posebno pa še zato, ker so zrasla prav v zadnjih letih nova industrijska podjetja, ki potrebujejo predvsem energijo in seveda tudi vodo. Zaradi povečanja potrošnje električne energije, vode in plina, je bilo treba seveda misliti tudi na povečanje in izboljševanje vodovodnih in plinskih napeljav.

Da bi bilo bolj pregledno, za koliko se je potrošnja plina, vode in elektrike povečala, je ZVU v svojih statistikah navedla tudi potrošnjo iz let 1938, 1948, 1949, 1950 in za prvo polovico leta 1951. Iz teh statistik, oziroma primerjav je razvidno, da se je potrošnja dvignila od leta 1938 do danes za 150%.

Leta 1938 so na sedanjem anglo-ameriškem področju Tržaškega ozemlja potrošili skupno naslednje število kilovatnih ur, izraženih v tisočih: 115.000, leta 1948 161.887 KW, leta 1949 151.155 KW, leta 1950 171.954 KW in prvo polletje leta 1951 96.160 KW. Leta 1949 je bilo sicer število kilovatnih ur nekoliko nižje, toda to ne zato, ker bi se potrošnja iz realnih potreb znižala, temveč zato, ker so bili tedaj še v veljavi strogi ukrepi, ki niso dopuščali uporabe električne energije za razsvetljevanje izložb ter so omejevali v splošnem potrošnjo v privatnem in industrijskem sektorju.

Prav tako se je dvignila tudi potrošnja plina in vode. Leta 1938 so na našem ozemlju porabili skupno (izraženo v tisočih) 25.762 kubičnih metrov plina, leta 1948 36.856, leta 1949 38.054, leta 1950 37.198 in prvi semester leta 1951 19.293 kubičnih metrov plina. Da se potrošnja plina ni zvišala v tolikšni meri kot potrošnja električne energije, je vzrok verjetno v dejstvu, da kuha sedaj pretežno število družin z električno energijo, ki jo še pred leti niso v tolikšni meri uporabljali.

Pač pa se je zato tem bolj povišala potrošnja vode. Leta 1938 so na našem ozemlju porabili (izraženo v tisočih) 15.113 kubičnih metrov vode, leta 1948 26.937, leta 1949 27.702, leta 1950 29.324 in prvo polovico 1951 14.874 kubičnih metrov vode.

Zaradi povečanja potrošnje električne energije, plina in vode, je bilo treba misliti tudi na povečanje in modernizacijo občinskega podjetja ACEGAT. Načrt za izvršitev vseh potrebnih del je bil predložen že pred letom 1948; Zavezniška vojaška uprava je dala na razpolago posojilo v znesku 1 milijarde 700 milijonov lir, s katerimi je bilo mogoče še takoj pričeti z delom.

Tako je bil leta 1949 dokončan plinohram v Brolettu, ki lahko drži 40.000 kubičnih metrov plina. Leta 1950 je bila zgrajena nova avtobusna garaža prav tako na Brolettu. Istega leta je bila napeljana električna energija v Domjo ter so bile vzpostavljene nove električne linije na visoko napetost. Leta 1951 so dobile električno napeljavo še sledeče vasi: Prebeneg, Mačkovlje in Zgonik, obenem pa je bila zgrajena v industrijskem pristanišču v Zavljah nova transformatorska postaja.

Letos bodo verjetno še dogradili transformatorsko postajo na Montebellu, povečali bodo električno omrežje tudi v predmestju in bližnji okolici mesta, izboljšali plinsko napeljavo, povečali vodni rezervoar na Greti, izboljšali vodno in plinsko napeljavo pri Sv. Mariji Magdaleni, napeljali vodo v Sv. Križ, vpeljali na tramvajski liniji 5 in 11 filobuse in avtobuse, zgradili novo skladišče v Brolettu, vzpostavili novo filobusno progo Trst - Milje ter zgradili še nov plinohram.

SLAVA PADLEMU BORCU!

Sergij Kapon

Rojen je bil v Trstu 23. novembra 1924. Z dela na terenu so ga 25. julija poklicali k partizanom, kjer je postal borec Južno = primorskega odreda. Pri Vrtojbi (Vipava) so ga zajeli Nemci in ga odpeljali v taborišče v Leoben. Od novembra 1944 ni bilo o njem več nobene vesti.

Počastitev spomina žrtev nacifašizma

Danes 2. t. m. bo ob 15. uri komemoracija žrtev v bivši Rižarni pri Sv. Soboti, ob 16. uri pa na pokopališču pri Sv. Ani.

Gledališče Verdi

Jutri 3. t.m. ob 21. uri bo nastopila gledališka skupina Calindri-Carli-Volpi pod vodstvom L. Ali-miranteja. V glavnih vlogah sodelujejo Adriana Silvestri, Gemma Dolognesi, Giuseppe Pertile, Valeria Valeri, Nastopili bodo s Savoryevo komedijo «Jurij in Marjeta» katere ponovitev bo v nedeljo.

Gledališka skupina ima na sporedu Fraccarolijeno komedijo «Vesela znanost», Crommelijnekovo «Toplo in mrzlo» ter druge novosti.

Nadaljuje se pri gledališki blagajni prodaja vstopnic za drugo predstavo.

V ponedeljek uprizoritev Fraccarolijeve komedije «Vesela znanost».

PROSVETNA DRUŠTVA

Prosvetno društvo «Slavko Skamperle» opozarja, da posluje društvena knjižnica vsak petek od 20. do 20.30 ure. Poslužujte se knjižnice, ki nudi mnogo nove izbire.

IZLETI PDT

V nedeljo 18. t.m. izlet v Velenico pri Divači. Vpisovanje do 7. t.m. pri ZDTV. Ul. Machavelli 13-II od 17. do 19. ure.

V nedeljo 11 t.m. bo v Bazovici martinovanje PDT. Vpisovanje ta večerjo kakor zgoraj.

Urnik pošte in brzojava ob praznikih

Danes 2. novembra: vsi poštni uradi bodo delali normalno.

Sobota 3. novembra: vsi poštni uradi bodo delali do 12. ure. Raznašanje pošte in pošiljk bo samo v dopoldanskih urah.

Nedelja 4. novembra: praznik. Nobene spremembe ne bo na centralnem brzojavu, ki bo delal normalno.

Razstava v Umetnostni galeriji

V soboto 3. novembra ob 17.30 bo na Akvedotu št. 16. v Umetnostni galeriji otvoritev razstave kompozicij in krajin slikarke Andree Sasson.

Urnik trgovin ob praznikih

Sobota 3. novembra (sv. Just): Prodajalne oblačil, raznega blaga in drogerije bodo zaprte ves dan; trgovine jestvin, cvetličarne, fotografski študiji, brivnice in česalnice bodo odprte do 13. ure.

Nedelja 4. novembra (državni praznik): Vse trgovine bodo zaprte razen mlekarn in pekarn, ki bodo odprte od 7. do 12. ure. Prodajalne rib in cvetličarne bodo odprte od 8. do 12. ure.

STRELSKE VAJE

Ob spodaj navedenih dneh in času bodo strelske vaje na naslednjih streliščih:

Bazoviško strelišče: od 7. do 18. od 5. do 10. novembra 1951.

Opensko strelišče: od 7. do 18. od 5. do 6. novembra 1951.

Repentaborsko strelišče: od 7. do 18. od 5. do 11. novembra 1951.

Ulice zaprte za promet

Občina obvešča, da bodo zaradi polaganja električnega kabla zaprte za promet vozil sledeče ulice v navedenih dnevih: ponedeljek 5. t.m. Ul. Tor S. Lorenzo, vogal Ul. S. Michele in Ul. S. Michele, vogal Ul. Tor S. Lorenzo. Torek 6. t.m. Ul. Corridoni, vogal Trga Garibaldi.

ADEX - IZLETI

DVODNEVNI IZLETI
17. in 18. novembra v
Postojno
Šent Peter na Krasu
Ilirsko Bistrico

ENODNEVNI IZLETI
18. novembra v
Črniče na Vipavskem
Skopo
Podgrad
Obrov
Karojbo

Vpisovanje pri «Adria-Express», Ul. F. Severo 5, — tel. 29-243 še danes 2. novembra.

IZPRED OKROŽNEGA SODIŠČA

Prvi prestopek mlade Albine

Predsednik sodišča je resno posvaril 22-letno Albino, naj se v bodoče ogiba tuje lastnine, ako noče imeti neprilik, ki bodo vsekakor še hujše, kakor so bile posledice njenega prvega nepoštenega poskusa. Že tokrat je bila Albina obtožena večkratne hude kraje in bi bila temu primerno kaznovana, da je ni rešila njena dozdajšnja neoporečnost. Tako pa so ji sicer prisodili štiri mesece zapora in 4000 lir globe, vendar pogojno in brez vpisa v kazenski list, ako bo znala pet let živeti pošteno.

22. oktobra letos se je namreč družina, pri kateri je bila Albina v službi in ki stanuje na Trgu Carlo Alberto 3, pritožila na policiji, da je v času enega meseca izginilo iz stanovanja več predmetov v skupni vrednosti 30.000 lir, poleg tega pa še bankovec za 10.000 lir. Domači so izrazili mnenje, da ni mogel nihče drugi tega storiti razen mlade Albine. Policija je sestavila seznam ukradenih predmetov, med katerimi je tudi zlat prstan in šest srebrnih žlic ter po kratkem poizvedovanju napravila preiskavo v stanovanju Albininega zaročenca v Ul. Ronchetto. Tam so res iztaknili šest srebrnih žlic in ko so dognali, da spadajo pravzaprav v stanovanje družine, kjer je služila Albina, je bil dokaz o njeni krivdi na dlani.

Tatvine drugih predmetov Albina ni hotela priznati. Nesrečnih žlic pa, ki so jo pokopale, ni mogla utajiti. Izgovorila se je, da jih je odnesla zato, ker so ji bile neznansko všeč, da pa se ne bo nikdar več vdala podobni skušnjavi.

Predsednik Zulmin, tožilec De Franco, zapisnikar Neri. Zagovornik odv. Sardos.

Prispevajte za Kulturni dom

Kos brusa v oko

Malo pred enajsto uro zjutraj se je pojavil v bolnici 23-letni električar Roberto Pennone iz Ul. Giotto 6, kateremu so nudili pomoč zaradi rane na očesu, ki si jo je prizadejal, kakor je sam izjavil, med delom v policijski delavnici pri pomolu F. Bandiera. Ko je bil zaposlen pri električnem brusu, se je kos tega odlučil in se mu zasadil v oko. Pennone bo okreval verjetno v 8 dneh.

Slabo prebujenje

Dvaintridesetletni Vittorio Ossi s Trga Libertà 9 je po poklicu ribič ter mora vse noči prebiti poleg motorja v ribiškem čolnu. Večkrat si najde priliko, da vsaj za nekaj minut zatisne oči, in prav to je sedaj drago plačal. Med lovom je mož zaspal pri prižganem motorju, ki pa se je nenadoma ustavil in iz njega so začeli uhajati bencinski hlapi, ki so moža dobro omamili. Ko se je zbudil, je čutil nekako splošno slabost, medtem ko se mu je v glavi vrtelo, da ni mogel niti vstati. Ko je čoln priplul v pristanišče, so Ossija takoj odpeljali z rešilnim avtom v bolnico, kjer so ga sprejeli zaradi verjetnega zastrupljenja z bencinskimi hlapi na opazovalnem oddelku, kjer bo po vsej verjetnosti ostal najmanj 4 dni.

V resnem stanju žena zaradi zaužitja strupa

Včeraj malo po 13. uri so pripeljali v bolnico 35-letno Guerrino Legovich stanujočo pri 35-letni Anthoine Fede v Ul. Crispi 26, ki je kazala resne znake zastrupljenja in je bila v takem stanju, da ni mogla odpreti ust in sama povedati vzroka svojega koraka. Zdravniki namreč menijo, da je žena hotela izvršiti samomor. Anthoine pa, ki jo je spremljala v bolnico, je izjavila, da jo je predvčerajšnjim obiskala Legovicheva, ki je njena prijateljica in ki ji je ponudila eno izmed sob svojega stanovanja. Legovicheva je sprejela in je noč prespala pri njej. Šele včeraj nekoliko čez poldne se je Anthoine zavedla, da leži Legovicheva na svoji postelji v resnem stanju. Zdravniki so jo sprejeli na IV. zdravniškem oddelku ter se niso hoteli izjasniti o njenem stanju, ki je brezupno.

DELAVCI!
Poslušajte vsak petek ob 20.15 uri oddajo radia jugoslovanske cone Trsta «Iz delavskega sveta».

Potolčena brada

Nekako ob 10.30 je bil rešilni avto Rdečega križa poklican v Sesljan, kjer je naložil 30-letno Virginio Bufetti, stanujočo v Sv. Križu, in jo hitro odpeljal v bolnico. Tu pa so ji samo izprali rane na bradi in kolenih, nakar so jo odposlali domov, kjer se bo morala sama zdraviti. Žena je izjavila, da je v bližini Sesljana iz neznanih vzrokov padla s kolesa.

Kolesar v avto

Tema je že bila ko je 20-letni Ebert Ardeo stanujoč v Ul. Mad. del Mare vozil za volanom svojega avtomobila «Fiat 500» po Ul. F. Venezian proti glavnemu kolodvoru. Lepo je zavil na desno, pustil ovinek za seboj, kar je začutil sunek s strani. Zavrl je vozilo in videl, da se je vanj zaletel kolesar, ki verjetno ni opazil avta in je trčil s prednjim kolesom vanj. Kolesar, 39-letni Stanislav Živic, stanujoč v Škedenjski ulici št. 65, je padel na tla, vendar mu je Ebert takoj priskočil na pomoč, ga naložil v avto in odpeljal na postajo Rdečega križa za prvo pomoč na Trgu V. Veneto, odkoder so ponesrečenca z istim avtom odposlali v glavno bolnico. Na pregledu so zdravniki ugotovili, da si je Živic zlomil lopatico in ranil na zatilniku. Računajo, da bo potrebno 40-dnevno zdravljenje na ortopedskem oddelku.

Z DRAMO „GOSPODA GLEMBAJEVI“ je SNG doživelo v Ljubljani velik uspeh

V sredo zvečer je Slovensko narodno gledališče imelo svojo prvo predstavo v Sloveniji. Ljubljanska Opera je bila do kraja polna. Številno občinstvo je navdušeno pozdravilo goste iz Trsta, ki so se na velikem odru opernega gledališča posebno dobro razviveli in dali tako svojo najboljšo predstavo Krleževe drame «Gospoda Glembajevi».

Tržaške igralce je v imenu ljubljanske Drame pozdravil njen ravnatelj Slavko Jan, v imenu sindikata gledaliških igralcev pa Lojze Drenovec. Za SNG pa se je za ta bratski sprejem zahvalil tov. dr. Andrej Budal.

Ljubljančani so z izrednimi simpatijami sprejeli tržaške igralce in jim po vsakem dejanju navdušeno ploskali. Med gledalci so bili vidni predstavniki kulturnega in političnega življenja Slovenije.

Po predstavi so članom Slovenskega narodnega gledališča iz Trsta priredili zakusko, na kateri je spregovoril minister vlade LRS, predsednik sveta za znanost in kulturo Boris Ziherl, ki je končal svoje besede: Ljubljana, Slovenija in Jugoslavija bodo z vsemi svojimi močmi podprle gradnjo vašega Kulturnega doma v Trstu.»

Člani SNG so odpotovali v Maribor, kjer bodo nastopili dvakrat.

Nekaj številk o ljudskem štetju

Od 26. do 30. oktobra je 320 raznašalcev razdelilo posameznim družinam 66.611 vprašalnih pol in tiskanih navodil. S tem je bilo navedeno delo končano na 44 sekcijah enaindvajsetih centrov, ki so razvrščeni po sledečem redu:

I. Sv. Vid - II. Staro mesto - III. Novo mesto - IV. Nova mitnica - V. Stara mitnica A - VI. Stara mitnica B - VII. Sv. Jakob - VIII. Carbola - IX. Skedenj - X. Sv. M. Magdalena zgornja - XI. Sv. M. Magdalena spodnja - XII. Rocol - XIII. Kjadin - XIV. Vrdela - XV. Kolonja - XVI. Skorklja - XVII. Rojan - XVIII. Greta - XIX. Barkovlje, Grljan, Lonjer in Katinara - XX. Sv. Križ, Prosek in Kontovel - XXI. Opčine, Bane, Trebče, Padriče, Gropada in Bazovica.

Do 1. novembra je število razdeljenih vprašalnih pol preseglo 77 tisoč in je predvideno, da bodo do 4. t. m. končali razdeljevanje ter bodo od 5. t. m. dalje začeli s pobiranjem izpolnjenih vprašalnih pol.

Šovinizem tudi v tramvaju

Tržaški Italijani pa res nosijo zastavo v italijanstvu. Če hodiš med ljudmi po Italiji, še zdaleč ne srečaš takega odkritega in navdušenega «patriotizma» — med ljudstvom seveda, ne med kominformističnimi in drugimi voditelji.

V tramvaju je sedela starejša ženica, ki je vprašala sprevodnika nekaj po slovensko. Nista se mogla sporazumeti in ženica je mirno utihnila. Ne tako pa sprevodnik. Oziral se je po ljudeh in se razburjal, kako naj on vendar razume, saj je Italijan. Italijan že mogoče, saj je govoril v svojem jeziku, toda v takšni tržaščini, da mora živeti v našem mestu če že ne od rojstva pa vsaj od tistih prvih zlatih fašističnih časov.

Le kaj bi bilo, če bi se vsi naši ljudje, ki so prinašali iz spodnje in gornje okolice v mesto mleko, zelenjavo, sadje, vse naše perice, delavci, ki so začeli napolnjevati tržaške tovarne, postavili na stališče takih sprevodnikov in dejali: «Ne bomo se naučili italijanščine. Če kaj od nas potrebujejo, potem naj se nauče govoriti po naše».

Kdo je potem kriv, da je v našem Trstu tako napeto ozračje med obema narodoma?

Kamen v oko

Ko je včeraj okoli 18.30 hodil 13-letni dijak Giuseppe Salina iz Ul. Hermet 4 po Trgu C. Alberto, mu je nepričakovano od nekje priletel naravnost v oko precejšen kamen. Ker je fant krvavel, se je odpravil v bolnico, kjer so ga zaradi rane nad obrvmi sprejeli na okulističnem oddelku, v katerem se bo verjetno moral muditi kakih

Širite in čitajte Primorski dnevnik!

IZ ISTRSKEGA OKROŽJA

Delovanje Lovskega društva

Znano je, da je v Istri zelo razvito zanimanje za lov. Ni je vasi, ki bi ne imela nekaj dobrih lovcev. Že leta 1945 je bilo ustanovljeno Lovsko društvo za Istrsko okrožje, ki se je številčno večalo iz leta v leto tako, da šteje danes nad 700 članov. Danes je lahko član Lovskega društva vsak delovni človek, ki ga ta šport veseli. Pod Italijo pa so imeli lovsko dovoljenje samo člani stranke.

Okrožna Lovska zveza ima danes dve okrajni podzvezi, od teh ima okraj Koper pet, bujski okraj pa šest lovskih družin. Lovsko društvo Istrskega okrožja je tesno povezano z lovskimi zvezami Slovenije in Hrvatske, ki ji nudijo s svojimi izkušnjami pomoč pri izpopolnitvi lovske zakonodaje, pri ureditvi pravilnega lova ter pri dobavi knjig in lovskih potrebščin.

Člani Lovskega društva za koprski okraj bodo dne 10. novembra na predkonferenci v Kopru skupno s predstavniki Lovske zveze Slovenije razpravljali o vseh zadevah lova na Koprskem. Gre predvsem za dokončno ureditev lovske zakonodaje, za zakup lova ter za ureditev kinologije. V zvezi s tem pripravlja Lovsko društvo razstavo psov ter posebne ukrepe za zaščito in registracijo znanega istrskega psa — zasledovalca, braka.

Preteklo nedeljo je Lovsko društvo priredilo lov v Pazinu. Udeležilo se je tega lova 25 lovcev koprskega okraja. Lov je zelo dobro uspel tudi iz družabnega vidika.

V bližnji prihodnosti ima društvo na sporedu skupne love v Ilirski Bistrici, Sežani, Reki in Kočevju. To z namenom, da se lovci seznanijo z lovom v Jugoslaviji. Te dni bodo imeli sejo, na kateri bodo določili za letošnjo lovsko sezono nagrade za lov na lisice in škodljive ptice.

Lani so lovci Istrskega okrožja pobili 200 lisic. Če pomislimo na škodo, ki bi jo bile napravile te lisice našim kokošerejcem, tedaj jim s tega mesta v imenu gospodinj in kokošerejcev izražamo javno zahvalo.

Sestanek Zveze borcev

Danes ob 20. uri bo v mali dvorani Ljudskega gledališča v Kopru množični sestanek bivših partizanov, na katerem bodo sestavili spored za proslavo 29. novembra dneva Republike. Poleg tega bodo na tem sestanku razpravljali o vseh važnejših vprašanjih Zveze borcev, o pripravi vencev, ki jih bodo položili pred plošče in spomenike padlih borcev in sestavi delegacij, ki bodo obiskale bolnice v Kopru in Ankaranu.

Plenum mestnega komiteja

Danes zvečer bo v dvorani mestnega ljudskega odbora II. plenum pred kratkim izvoljenega mestnega komiteja. Na plenumu bodo razpravljali o organizacijskih vprašanjih partije, o ideološki in politični vzgoji članov in drugih vprašanjih.

Visoka plima v Piranu in Kopru

Včeraj 1. novembra zjutraj je morje ob naši obali močno naraslo. Visoki plimi se je pridružil še močan južnjak — široko —, ki piha vzdolž Jadrana. Morje je približno 90 cm nad normalo. V Piranu je bil del Tartinijevega trga pod vodo, v Kopru pa je morje doseglo višino pomola.

To so znaki jesenskega vremena, ki po navadi prinesejo več dni trajajoče deževje.

Babiči

Pred dnevi je doletela našega vaščana Oskarja Babiča nesreča. Njegov hlapec je gnal na pašo živino in jo pustil, da se je pasla tudi po detelji. Ena od krav se je detelje preveč napasla, kar je postalo zanjo nevarno. Začelo jo je napenjati zelo hitro in ni koristil niti vbod, ki ga je v sili napravil eden izmed vaščanov. Kravo so morali zaklati, ker je bila vedno slabša.

To naj služi v opozorilo vsem živinorejcem, da ne bodo tako lahkomiselno puščali na pašo svoje živine. V jeseni je potrebna največja previdnost, ker se živina, če pride do mlade detelje ali otave, rada prenažre.

Kratke vesti iz Bujščine

Vinarska zadruga v Bujah je bila ustanovljena leta 1905. Takrat so se vpisali kot člani večinoma mali proizvajalci grozdja, da se tako zavarujejo pred izkoriščanjem veletrgovcev, ki so grozdje plačevali po nizkih cenah, vino pa potem zelo drago prodajali. V začetku je imela zadruga okoli 100 članov. Danes šteje skupno 315 članov.

Lansko leto je zadruga sprejela 7686 stotov grozdja, od katerega je del predelala v vino za svoje člane, drugo pa prodala podjetju «Vinoplod» za predelavo. Letos bo zadruga sama predelala vse grozdje in računa, da bo napravila okoli 56 vagonov vina. Od teh bo lahko prodala 50 vagonov, ostalih šest pa bo za potrebe članov. Za prodano vino bo zadruga dobila del deviz, s katerimi bo lahko nabavila potrebno orodje za boljšo obdelavo vinogradov.

* * *

Gradbeno podjetje «Napredek» v Umagu ima v gradnji hotel «Prvi maj». Hotel bo imel 27 spalnih sob, veliko dvorano za goste, kjer bo mesta za 300 ljudi, lepo teraso z razgledom na morje in ostale potrebne prostore. Mizarska delavnica v Bujah bo izdelala vse potrebno pohištvo za hotel. Do sedaj je že pripravljenih 10 popolnih sobnih oprem, druge pa so v delu.

Isto podjetje bo do konca decembra tega leta dokončalo gradnjo večjega stanovanjskega poslopja ob vhodu v Umag. V tem poslopju bo 12 popolnih stanovanj za družine, nekaj sob za samce, menza in drugi potrebni prostori.

V Umagu in Bujah pa bo podjetje prihodnji teden začelo z gradnjo kioskov za bencin.

HUDA NESREČA ZIDARJA

Zidarski oder na hrbet

Včeraj malo pred poldnem se je v Ul. Negrelli, kjer zidajo vrsto novih stavb, zgodila huda nesreča, ki je spravila v bolnico 35-letnega zidarja Livia Finotella iz Ul. Negrelli 7. Zgodilo se je namreč, da se je z drugega nadstropja neke stavbe nenadoma utrgal zidarski oder, ki je bil čvrsto privezan in ki služi delavcem za ometavanje zunanje stene hiše. Usoda je hotela, da je bil tedaj pod odrom Finotella, kateremu je težko breme priletelo na hrbet in ga podrlo na tla. Ponesrečenca zidarja, ki je dobil močan udarec po hrbtu ter ima verjetno močno poškodovano hrbtenico, so takoj odpeljali z rešilnim avtom v bolnico, kjer so ga sprejeli na II. kirurškem oddelku. Če ne bodo nastopile nadaljnje komplikacije, bo mož okreval v 10 do 40 dneh.

Pretep dveh sostanovalcev

Popoldne je policija nastopila v stavbi št. 16 v Ul. Canova v stanovanju 39-letnega Stanislava Kosmine, kateri je verjetno iz denarnih razlogov prišel v spor s svojim podnajemnikom 29-letnim

POROČILO TOV. KARLA BOŠTJANČIČA NA OBČNEM ZBORU SHPZ

Delovanje odseka ljudske prosvete v številkah

3.

V zadnjem času pripravlja dramska družina s Proseka-Kontovela v režiji Alojzija Starca igro «Čudež v pustinji». Poleg tega pa pripravljajo glasbeno predstavo v režiji Alojzija Cijaka, ki je tudi poslušbel za scenarij. Glasbeni del tega večera je priredil pevovodja Viktor Čermelj. Sv. Križ pripravlja Molièrovega «Jusa Tepčka» pod režijo Rudija Šiute.

Nova sezona je pred nami. Kaj bodoče delo dramskih družin gledamo z optimizmom.

REFERAT ZA GLASBO
Poročilo odseka za glasbo v sezoni 1950-1951

PEVSKI ZBORI

V odsek za ljudsko prosveto je vključenih 17 pevskih zborov, med katerimi je 12 mešanih, 4 moški in 1 ženski zbor. V Šempolaju pa imamo poleg novoustanovljenega mešanega zbora «Šempolajski oktet», ki redno študira pesmi, pisane za moški zbor.

V pretekli sezoni so naši pevski zbori nastopili 170-krat. Izvajali so pevske programe pri sledečih množičnih prireditvah ali komemoracijah: tabor OF v Borštu, komemoracija v Rižarni, osrednja proslava 10-letnice OF na stadionu «Prvi maj», Prvomajska proslava, Bazoviška proslava, tabor OF v Naprežini, ter tabor OF v Krogljah pri Dolini. Poleg tega so pevski zbori peli pri prireditvah za Novoletno jelko, ženskega praznika ter krajevnih proslav 10-letnice OF. Najpomembnejše prireditve, pri katerih je sodelovalo več pevskih zborov in ki so imele izrazito kulturno-prosvetni značaj so bile: okrajni pevski koncert v Šempolaju, Prešernova proslava na stadionu «Prvi maj» ter okrajni tradicionalni pevski koncert v Šempolaju, pri katerem je sodelovalo šest popolnih pevskih zborov, med njimi pevski zbor iz Podgore pri Gorici. Ostali nastopi pevskih zborov so bili ali samostojni koncertni nastopi ali pa sodelovanja na raznih kulturnih prireditvah, kjer je bil mešan program. Pevski zbori so peli na takih prireditvah 50-krat. Po kvaliteti pevskih nastopov moramo posebej omeniti koncert «M. Matjašiča» iz Barkovelj in S. Škamperla iz Sv. Ivana v Avditoriju v Trstu, dalje nastope «Tržaškega zvona», «Ivana Vojska» s Proseka-Kontovela, Lojzija Kalinare, «Škamperla», «Ivana Cankarja» in M. Matjašiča iz Barkovelj v radiu Trst II. in končno nastope «Šempolajskega okteta, «Iga Grudna» v Nabrežine ter «S. Škamperla» v radiu jugoslovanske cone v Kopru.

Posebna pohvala gre pevskim zborom, ki so gostovali v naši ožje ogroženih krajih nabrežinsko-devinskega kota.

TAMBURASKI ORKESTRI

Ob pričetku letošnje sezone smo imeli tri delujoče skupine tamburašev: tamburaški orkester v Bazovici, tamburaški orkester «Ivan Cankar» ter pionirski tamburaški zbor v Ulici Ruggero Manna. Zadnji niso še nikdar nastopili. Upamo pa, da bomo imeli priliko kmalu slišati. Javno so nastopili le tamburaši iz Bazovice na ženskem prazniku v Bazovici ter tamburaši «Ivana Cankarja», ki so nastopili šestkrat.

Delovanje tamburaških zborov se je v zadnjem času poživelo z ustanovitvijo tamburaškega zbora na Opčinah in zborov v območju prosvetnih društev «Rojan», «Simon Gregorčič» in «Simon Jenko». Ob delovanju tamburaških zborov je treba poudariti, da jih sestavlja izključno mladina.

GODBE NA PIHALA

V odseku za ljudsko prosveto je pravzaprav vključena samo ena godba na pihala in to je godba iz Plavij. Tej tudi odsek za ljudsko prosveto največ pomaga. Omogočil ji je nakup novih instrumentov za mlade godbenike. Poleg teh godb pa so pripravljene sodelovati na naših prireditvah še godba s Proseka-Kontovela, iz Barkovelj in Nabrežine. Godbe so igrale skupno na naših prireditvah 30-krat. Barkovljanska godba je nastopila s pevskim zborom «M. Matjašič» iz Barkovelj na Proseku-Kontovelu, godba s Proseka-Kontovela je nastopila skupno s pevskim zborom «Ivan Cankar» na Kontovelu, na centralni proslavi desetletnice OF na stadionu, Plavska godba je igrala v Plavjah o priliki gostovanja «Tržaškega zvona», na centralni proslavi OF na bazoviški proslavi ter na taboru OF v Krogljah pri Dolini. Nabrežinska godba pa je igrala na taboru OF v Nabrežini ter na komemoraciji v Komnu.

KNJIŽNICE

V okviru prosvetnih društev deluje 17 knjižnic. V teh je nad 6000 knjig. Krog čitateljev ni posebno velik. Se največ knjig izposoja knjižnica v Skednju, in sicer približno 60 na mesec. Zelo lepo se razvija knjižnica v Barkovljah, pri «S. Škamperlu», «Iv. Cankarju» ter v Naprežini. Pri pregledovanju in urejevanju knjižnic je tov. prof. Nada Rupel ugotovila, da v marsikaterih prosvetnih društvih nimajo prostorov, kjer bi knjige hranili ter jih uredili, zato je nujno potrebno za delovanje knjižnice. Poleg tega bodi primanjkuje sposobni knjižničarji, ki bi z veseljem urejevali knjige ter širili krog čitateljev.

Odsek za ljudsko prosveto je daroval vsem knjižnicam prosvetnih društev po 20 leposlovnih knjig ter celotni letnik revije «Obzornik» za leto 1950. Da bi se čim večje število knjig razširilo med mladino, ki obiskuje slovenske šole, je odsek za ljudsko prosveto daroval 9 slovenskim šolam po 45 leposlovnih knjig.

V območju mestnih prosvetnih društev se organizira Ljudska knjižnica. Upamo, da bo v prihodnji sezoni pričela redno delovati. Število knjig se je v tej knjižnici znatno povečalo s knjigami, ki jih je darovala Univerzitetna knjižnica v Ljubljani na prošnjo odseka za ljudsko prosveto.

Odsek za ljudsko prosveto je skupno s prosvetnimi društvi organiziral 8 knjižnih razstav.

Ob teh razstavah se je jasno pokazalo, da gredo v promet največ leposlovne knjige. Posebno veliko povpraševanje pa je po leposlovnih delih slovenskih pisateljev ter po mlačinski literaturi.

REFERAT ZA FOLKLORO

V letošnji sezoni smo imeli lepe uspehe s folklornimi skupinami, kajti zavedati se moramo, da se je pričela v naših krajih uvajati ta vrsta prosvetnega delovanja šele leta 1949. Pogoji za uspešno delovanje folklornih skupin so pomanjkljivi. Prostori prosvetnih društev, kjer bi se lahko razvijalo folklorno delovanje, mnogokrat iz higienskih ali drugih razlogov ne ustrezajo načinu dela, ki ga zahtevajo vaje. Poleg tega pa je občutiti znatno pomanjkanje godcev na harmoniko ali klavir, ki bi vaje spremljali. Mnoga društva pa nimajo na razpolago niti dvorane, kjer bi se delo razvijalo.

V preteklem letu so delovale tri folklorne skupine: tržaška folklorna skupina, folklorna skupina slovenskih srednješolcev, ki si je pred kratkim nadela naslov «Folklorna skupina Slovan» ter folklorna skupina iz Boršta in Ricmanj. Skupno so imele te folklorne skupine 10 nastopov z enim ali več plesi.

Tržaška folklorna skupina je nastopila na Prvomajski proslavi s stiliziranim plesom ter na «Dnevu narodnih noš in plesov» s stiliziranim plesom ter s «Češko besedo». S temi nastopi je znatno pripomogla k velikemu uspehu obeh prireditev.

Folklorna skupina slovenskih srednješolcev pa je nastopila v Mavhinjah, v Dolini, v Plavjah, v Borštu, v Boljuncu, v Medji vasi in na Opčinah. Ta folklorna skupina izvaja poleg slovenskih plesov tudi srbske in hrvatske plese. Povsod, kjer je nastopala je vzbujala zanimanje.

Folklorna skupina iz Boršta in Ricmanj je nastopala v Borštu na taboru SIAU, na «Dnevu narodnih noš in plesov» z okoličanskim plesom «Stu 'ldi» in «Sedmorko» ter v Slovenjgradcu na Koroškem festivalu.

Velik vpliv delovanja prosvetnih društev na folklornem področju se izraža v večji skrbi za ohranitev narodnih noš v Trstu in okolici. To je velike važnosti, zato ker se je prešnja leta opazovalo in ugotavljalo, da se naše narodne noše izgubljajo, oziroma zanemarjajo.

LUTKOVNI ODER

V pretekli sezoni je imel lutkovni oder 40 lutkovnih predstav (2 v italijanščini) in 9 skioptičnih predavanj. Teh predstav se je udeležilo 3926 otrok in 1167 odraslih. Število predstav je v primerj z lanskoletnim številom nekoliko padlo. Vzrok je prezaposlenost tov. Marija Maršiča, ki vodi lutkovni oder.

Pomen lutkovnih predstav je za vzgojo mladine velike važnosti. Poleg tega pa imamo celo vrsto krajev kjer ne morejo, zaradi majhnih prostorov gostovati naši pevski zbori, dramske družine in SNG, lahko gre pa lutkovni oder. Na našem podeželju in v mestu so postale lutkovne predstave skoro že tradicija in povsod želijo, otroci in odrasli, čim več predstav.

Pojavlja se potreba po ostvaritvi centralnega lutkovnega teatra. Do tega pa še nismo prišli, ker ni primernega prostora na razpolago.

Ker raste pomen lutkarstva pri nas, se je odsek za ljudsko prosveto zanimal, da bi se ustanovili novi lutkovni odri pri Sv. Ivanu, pri prosvetnem društvu «Vojka Šmuc» ter v Nabrežini. Za sedaj se nam pa še ni posrečilo, da bi te lutkovne odre priklicali v življenje.

PREDAVANJA

Odsek je organiziral 30 predavanj po prosvetnih društvih. Predavatelji so zajeli snov iz prirodoslovja, medicine in vzgojeslovja. Najbolj so bili ljudje zadovoljni s predavanji, ki so bila opremljena s skioptičnimi slikami in s filmom. Edinj film in skioptične slike, ki so se predvajale našemu občinstvu, so bili v zvezi s predavanjem o «Dnevu narodnih noš in plesov» in z opisom raznih slovenskih narodnih noš. Ta predavanja so bila tudi najbolje obiskana.

Predavanja bodo dobro uspevala le, če bodo dobro opremljena s tehničnimi pripomočki. V novi sezoni bo brez dvoma mnogo vplival na število predavanj in na obisk novo nabavljeni filmski aparat. Povečati pa bo treba tudi število predavateljev, kajti zavedati se moramo, da morajo k delu za razvoj ljudske prosvete pristopiti vsi, ki so za to sposobni in čutijo potrebo, da se našemu ljudstvu nudi možnost čim večje izobrazbe.

Ko končujemo poročilo odseka za ljudsko prosveto, moramo ponovno poudariti sledeče stvari:

1. Boriti se moramo za to, da dobijo naša prosvetna društva čim prej dostojne prostore.
2. Da se prične misliti na vključevanje mladine v prosvetno delovanje ter da najdemo čim več nadarjenih ljudi, ki bi se izobrazili v naše vodilne prosvetne delavce.
3. Moramo se zavedati, da ne sme biti vprašanje izobraževanja naših ljudi po prosvetnih društvih le stvar ljudske prosvete, temveč vseh, ki so za to sposobni. Iz tega razloga se bodo vključili v delo za naš splošni kulturni dvig.

KONEC

Nad spomenikom padlih talcev na Opčinah se sklanja stara mati in objokuje svojega nepozabnega sina. Ob neštetih spomenikih žalujejo matere, žene, otroci za junaki, ki jih ni več, spomin nanje pa je živ, kot da bi živeli med nami večno.

ŠE O ZAGREBŠKEM ZBOROVANJU ZA MIR

Različni nazori, a vendar en sam cilj - mir

V skopih in kratkih telefonskih poročilih z zborovanja za mir in mednarodno sodelovanje vsekakor ni bilo mogoče dati poudarka mnogim važnim izjavam številnih govornikov, ki so prišli s štirih kontinentov na ta važen sestanek. Zato hočem v poslednjem podati kot dopolnilo poročilom iz prejšnjega tedna tudi tisto, kar je bilo v njih izpuščeno, poleg tega pa tudi krątek opis zunanjega okvirja, v katerem se je zborovanje vršilo.

Predvsem je nadvse značilno za splošno linijo zborovanja samega, da se ni dotikala podrobnih konkretnih vprašanj, temveč da se je diskusija vršila le o glavnih in splošnih načelih miru in mednarodnega sodelovanja, načelih, ki so dobila končno svoje mesto v zaključni resoluciji, kot rezultati dela vsega zborovanja. To splošno linijo najbolje označuje izjava jugoslovanskega delegata Moša Pijada, ki jo je dal v zvezi s predlogom belgijske delegacije in ki je obravnaval zgolj vprašanje Jugoslavije. Potem ko je bil ta belgijski predlog podan, je MOSA PIJADE izjavil sledeče:

«Jugoslovanski delegati izražajo svojo globoko hvaležnost članom belgijske delegacije za, radi načrta resolucije in menijo, da so ti predlogi ne samo znak simpatij za borbo, ki jo Jugoslavija vodi proti agresiji a za obrambo svoje neodvisnosti, temveč tudi želje, da se povede aktivna borba za mir.

Toda jugoslovanski delegati menijo, da ni naloga zborovanja, da odloča o posameznih vprašanjih in so mnenja, da ni potrebno delati izjeme niti v korist države, v kateri se zborovanje vrši in ki je dala pobudo za njegovo sklicanje. Samo dejstvo, da je konferenca, je velik uspeh, čeprav je sestavljena od udeležencev raznih mnenj — samo to dejstvo je zadosten dokaz simpatij, ki jih ljudje, svobodni in demokratični, vseh držav sveta gojijo za socialistično Jugoslavijo.

Ker je zborovanje sprejelo sugestije jugoslovanskih delegatov, da se ne razpravljajo posamezna vprašanja, prosim naše belgijske prijatelje v imenu jugoslovanske delegacije, da bi svoje predloge umaknili.»

Brez dvoma je to jugoslovansko stališče najboljši odgovor vsem kominformovskim napadom, ki so jih začeli z vseh svojih radijskih postaj in s pomočjo vsega svojega tiska že dva meseca pred začetkom zagrebškega zborovanja in ga nadaljevali med zborovanjem samim in ki se še vedno ni nehalo. Tudi tržaški kominformisti pri tem ne izostanejo, čeprav ne morejo najti prav nobenega argumenta proti tržaškima delegatoma na tem zborovanju: pisatelju Borisu Pahorju in prof. Fabiju Cusinu. Obrabljena psovka «vojni hujskači» sama po sebi pač nikomur ničesar ne pove, temveč je postala obupno dolgočasna in preveč prozorna krinka, s katero hočejo zakriti svojo protijugoslovansko sovraštvo in z njim vred podporo italijanskim imperialistom.

Zanimiv je bil v svojih posameznostih govor bivšega češkoslovaškega ministra BOHUMILA LAUSMANA, o katerem nismo mogli izčrpno poročati. On je namreč med drugim — potem ko je opisal sedanje obupno stanje zasužnjenega češkoslovaškega ljudstva — navedel tudi nekaj zanimivih citatov Marksa in Engelsa. V zvezi z zagotovitvijo, da v ČSR ne obstają danes niti vlada demokracije, niti vlada socializma, niti vlada diktature proletariata, temveč vlada grobe sile nad ljudstvom in vlada diktature nad proletariatom, je dejal:

«Zgodovina se ponavlja. Že pred 80 leti se je Friderik Engels pritoževal nad ruskimi metodami:

«Če je moglo kaj škodovati evropskemu delavskemu gibanju, potem je bil to uvoz 14.000 ruskih nihilistov v Evropo. To so sami oficirski aspiranti, katerim naj bi dal armado. Čudno smelost ima tisti, ki trdi, da se enotnost evropskega proletariata lahko ustvari, samo če se bo komandiralo po rusko...»

A Karl Marks je — ko je govoril o ruskih metodah v socialističnem gibanju — napisal o nosilcih teh metod leta 1872 naslednje:

«Pred nami je organizacija, ki ne pošilja svojih udarcev proti sedanjim vladam, temveč proti revolucionarjem, ki nočejo priznati njihove težnje za hegemonijo in nočejo poslušati njihovih ukazov... Ona napada vse, ki nočejo dovoliti, da bi bili podrejeni njihovi volji in ona sili stvari v odprto vojno v naših lastnih vrstah.»

Te egoistično hegemonistične in nesocialistične metode je torej Moskva poklicala iz groba», je poudaril Lausman.

Stevilni delegati so raznim jugoslovanskim listom dali v posebnih intervjujih tudi zelo zanimive in važne izjave o vseh vprašanjih svetovne politike. Nemogoče je navesti vse kar so povedali Vendar pa naj navedem mnenje nemškega delegata dr. MARTINA NIEMOELLERJA glede nemškega vprašanja in še posebej glede zadnjega predloga vzhodnonemškega predsednika vlade Grotewohla, naj bi se izvedle skupne volitve v vsej Nemčiji kot prvi korak za njeno zedinjenje.

«Jasno je — je odgovoril Niemoeller — da je Grotewohl napravil ta korak z vednostjo in odobritvijo Moskve. Ne verjamem, da je Rusiji do tega, da bi se še bolj angažirala v Srednji Evropi, ker ima v njej že sicer močno strateško bazo. Dopuščam, da bi hotela Rusija dobiti Ruhr, toda če upoštevamo sodobno vojno tehniko in ko je jasno, da bi z nekaj atomskimi bombami Ruhr lahko uničili, mislim, da od njega ne bi imela nobene koristi. Razlog, zaradi katerega Rusi tako ravnajo, je strah, ki ga imajo pred Zapadom. To je glavni razlog, zaradi katerega bi hotelj preprečiti, da Zapadna Nemčija postane del zapadnega sistema.»

«Vse, kar moramo mi Nemci v tem položaju storiti — je odgovoril na neko drugo vprašanje vplivni nemški državnik — to je, da se ne damo nahujskati eni proti drugim. A s tem mislim, da bomo storili uslugo vsemu človeštvu pri stvari miru v svetu.»

Glede obcrožitve Nemčije je dejal:

«Mogoče obstaja možnost napada z Vzhoda. Toda po mojem mnenju do tega ne bo prišlo vsaj še nekaj let. Toda, če bi do tega napada prišlo, se vprašam, kaj bi nam koristilo teh 200.000 nemških vojakov. Oni nam ne bi mnogo koristili, tudi če bi bili sestavni del zapadnoevropske armade. Razmerje sil bi ostalo verjetno 10:100. Zaradi tega mislim, da ne bi bila situacija nič slabša, če teh 10 pustimo popolnoma ob strani. Poudarjam, da na vprašanje oboroževanja Nemčije ne gledam toliko z vojaškega, kolikor z moralnega vidika. Po mojem mnenju je najvažnejše preprečiti vsak nevarni korak, ki bi dovedel do povečanja napetosti v Zapadni Evropi. To je potrebno zaradi tega, ker bi po mojem prepričanju nova svetovna vojna prinesla uničenje preostalega evropskega prebivalstva, ki šteje danes 300 milijonov ljudi. Mi ne živimo v miru, ker obstaja hladna vojna, ki pa je še vedno boljša kot pa vroča vojna».

Se prej je Niemoeller izjavil, da se ne bavi s politiko in da ne pripada nobeni stranki.

V tem smislu je ta nemški delegat govoril tudi na zborovanju samem. In tudi to je eden izmed dokazov, kako svobodno in demokratično so udeleženci zagrebškega zborovanja lahko izražali svoje misli in nazore, ki se — kakor n. pr. gornji — ne strinjajo popolnoma z jugoslovanskim stališčem do posameznih mednarodnih vprašanj. To pa je hkrati tudi še en dokaz, kako so kominformovski napadi na zagrebško zborovanje brez vsakršne podlage,

(Nadaljevanje sledi)

R. S.

PRED VOLITVAMI V KOROŠKO KMETIJSKO ZBORNICO

Ali bo koroška Kmetijska zbornica popravila dosedanje krivice?

Cilji Kmetijske zbornice - Socialni sestav koroških kmetov - Novi volilni zakon zapostavlja slovenskega kmeta

Dne 25. novembra bodo na Koroškem volitve v Deželno kmetijsko zbornico, v okrajne Kmetijske zbornice in v krajevne (občinske) kmetijske odbore.

Kmetijska zbornica je stanovsko predstavništvo vseh kmetovalcev dežele, njen program pa je pospeševanje kmetijstva: dvig hektarskih donosov, modernizacija in mehanizacija kmetijskih obratov, melioracija zemljišč, gradnja cest in poti, ki naj vključijo tudi najoddaljenejše kmete v splošno prometno mrežo, subvencioniranje nakupa kmetijskih strojev, izboljšanje živinoreje in s tem v zvezi selekcija živine, nabava plemenske živine, izboljšanje stanovanjskih razmer na kmetih, nadalje razvoj kmetijskega šolstva, prirejanje raznih strokovnih tečajev in pod. V ta namen uporablja sredstva iz zveznega in deželnega proračuna ter iz prispevkov kmetov za Kmetijsko zbornico, ki se odmerjajo na bazi davčne osnove. Poleg tega razpolaga tudi s sredstvi iz ERP (Marshallovega plana), ki jih dobi Koroška za pospeševanje kmetijstva.

Naloge Kmetijske zbornice so torej velike in izredno pomembne. Delovanje te ustanove vpliva ne samo na življenjski standard kmečkega prebivalstva temveč zadeva posredno tudi interese ostalega ljudstva. Preprosto dejstvo, da je določena stopnja produktivnosti dela v kmetijstvu v tesni zvezi z nivojem cen agrarnih proizvodov in s tem s kupno močjo konsumenta, nekmečko prebivalstvo kaj živo občuti.

Bližajoče se volitve so politično življenje v deželi precej razgibale, predvsem pa so, jasno, zainteresirale kmete.

Kakšen je socialni sestav koroških kmetov?

Po statistiki Deželne kmetijske zbornice za Koroško je na Koroškem 37.404 kmetijskih posestev z 1,056.600 ha uporabne zemlje (njive, travniki, gozdovi, pašniki). Od tega ima:

1377 veleposestnikov (nad 100 ha) skupno 512.360 ha zemlje

9209 bogatih kmetov (20—100 ha) skupno 351.442 ha zemlje

12.570 srednjih kmetov (5—20 ha) skupno 12.570 ha zemlje

14.248 malih kmetov (do 5 ha) skupno 30.778 ha zemlje.

72% kmetov (malj in srednji kmetje) ima torej le 16% zemlje, 3,6% kmetov pa polovico vse zemlje! Pojem «kmetje» obsega torej tu še bajtarje, male, srednje, bogate kmete in veleposestnike.

Zato raznim slojem kmečkega prebivalstva tudi ni in ne more biti vseeno, kdo bo zastopal njihove koristi v Kmetijski zbornici: mali, srednji, bogati kmet ali veleposestnik, kajti od ustroja Kmetijske zbornice je odvisna tudi njena politika!

Hkrati pa je treba upoštevati, da živita na Koroškem dva naroda, nemški in slovenski in da je bilo slovensko ljudstvo v preteklosti zapostavljeno, da ne omenjamo nacističnega režima, ki je hotel Slovence popolnoma iztrebiti. Težke posledice takega stanja se ne morejo odpraviti v par letih, posebno še ne zaradi tega, ker koroški Slovenci še danes ne uživajo enakopravnega položaja s svojimi nemškimi sodržavljani.

Koroški kmetje pri delu.

Predvolilna dejavnost je posebno zadnje dni vedno živahnejša. Na raznih sestankih, v medsebojnih razgovorih, v časopisju razpravljajo volivci o problemih Kmetijske zbornice, o njenem dosedanjem delu, o novem volilnem zakonu. Katere značilnosti stopajo pri tem v ospredje?

V priključočem članku se bomo omejili le na nekatere ugotovitve, ki označujejo dosedanje delo Kmetijske zbornice.

Zanimivi so podatki, ki jih navaja avstrijska uradna statistika za l. 1950 o hektarskih donosih v pos. okrajih Koroške Vzemimo kot primer dva okraja. St. Vid ob Glini in Velikovec, kjer so objektivni pogoji precej podobni.

Krušno žito: Avstrija (povprečje) 16,5 q, Koroška (povprečje 14,3 q, St. Vid (povprečje) 16,3 q, Velikovec (povprečje) 12,2 q.

Krompir (zgodnji): Koroška (povprečje 110 q, St. Vid (povprečje 128,8 q, Velikovec (povprečje) 100,3 q.

Krompir (pozni): Koroška (povprečje 149,8 q, St. Vid (povprečje) 167,9 q, Velikovec (povprečje) 154 q.

Seno: St. Vid (povprečje) 34,1 q, Velikovec (povprečje) 23,2 q.

Lucerna: Koroška (povprečje) 53,2 q, St. Vid (povprečje) 67,3 q, Velikovec (opvprečje) 38,3 q.

Temu primerno je tudi stanje živinoreje v velikovškem okraju. Živina je slaba molznost krav majhna, kar ugotavljajo tudi zastopniki Deželne kmetijske zbornice.

Kako to? Ali so tu, v velikovškem okraju kmetje manj sposobni, manj pridni kot n. pr. v šentviškem? Ne, to kaže na očitno pristranost Kmetijske zbornice! Takih in podobnih primerov, ki govore, da so slovenski in nacionalno mešani predeli zapostavljeni v odnosu do drugih krajev, je še mnogo.

Zadnje volitve v Kmetijsko zbornico so bile l. 1934, to je pred 17 leti. Sedanji člani Kmetijskih zbornic pa niso bili izvoljeni, pač pa imenovani leta 1945, in sicer pretežno iz vrst pristašev OPV. Do novih volitev je še dober mesec dni. Borba za glasove bo nedvomno zelo ostra in bo razmerje sil v novi Kmetijski zbornici verjetno precej drugačno, kajti, kot vse kaže, si je OVP z dosedanjo politiko zapravila ugled pri mnogih kmetih.

Vendar pa, žal, novi volilni zakon ni tak, da bi zagotavljal proporcionalno zadovoljivo zastopstvo osnovnih množic kmetov, to je malih in srednjih kmetov, posebno pa zapostavljajo Slovence. Za Slovence je celo neugodnejši od onega iz leta 1932.

Zakon določa, da imajo aktivno in pasivno volilno pravico tudi vsi vodilni nameščenci kmetijskih in gozdarskih veleobratov — razni upravniki, gozdarji, nadgozdarji, gozdni direktorji kmetijskih velepostev itd., ki so v gospodarski odvisnosti od svojih delodajalcev. Na ta način ima peščica veleposestnikov in najbogatejših kmetov vsekakor boljše izgledе na ugodne rezultate pri volitvah.

Tudi po novem volilnem zakonu je v Kmetijski zbornici «uradni jezik nemščina». Tako slovenski kmet tudi v prihodnje ne bo mogel tolmačiti svojih potreb in želja v materinem jeziku in bo še v naprej zapostavljen, čeprav ima po ustavi iste pravice kot njegov nemški tovariš.

Zakon iz l. 1932 je dalje določal slovenski Zadružni zvezi avtomatičnega zastopnika v Deželni Kmetijski zbornici, sedanji zakon ji ga pa jemlje, medtem ko ga nemški deželni zvezi kmetijskih zadrug pušča. — Po zakonu iz l. 1932, so okrajne kmetijske zbornice obsegale področje sodnih okrajev (ki so manjši od političnih), sedaj so n. pr. za polit. okraja Šmohor in Spital določili po dve okrajni kmetijski zbornici, za ostale okraje, kjer prebivajo Slovenci, pa po eno. Prejšnja delitev na sodne okraje je namreč omogočala, da so bili Slovenci v nekaterih okrajnih zbornicah v večini, medtem ko je sedaj ta možnost mnogo manjša. Prav tako kot so pri delitvi polit. okrajev Šmohor in Spital upoštevali specifične gospodarske okoliščine, bi morali to storiti tudi pri ostalih okrajih, kjer so gospodarske posebnosti posameznih predelov še značilnejše.

Nova Kmetijska zbornica bo izvoljena za dobo petih let. Če bo ta ustanova skušala popraviti nepravilnosti in krivice dosedanje zbornice ter ubrala novo, demokratičnejšo pot, če bodo njeni člani resnični zagovorniki teženj ogromne večine kmetov ne gledе na ekonomsko stanje in nacionalno pripadnost posameznika, potem se bo kmetijstvo na Koroškem razvijalo uspešneje kot doslej.

SILVA KMET

Atelje Ivana Meštroviča

Udeleženci mirovnega zborovanja v Zagrebu so si mogli ogledati med zanimivimi razstavami tudi atelje kiparja Ivana Meštroviča. Atelje je v Gornjem gradu. Razen velikega atrija ima večje zaprte prostore. V ateljeju stoje že izklesana znana dela v bronu, marmorju in mavcu «Rudjer Bošković», «Spomini», «Mojzes», «Mati», «Goethe», «Zalnice», «Nika», «Avtoportret», «Masaryk», «Dinko Simunović» itd. Tu so tudi osnutki Meštrovičevih nadaljnjih del, «Grgur Ninski», reliefi za cerkev sv. Marka ter nekaj nedovršenih in šele začetih del.

Otok na Vrbskem jezeru.

BODOČE BRITANSKE LETALSKE PROGE

Predsednik letalske družbe British Overseas Airways Corporat sir Milos Thomas, je nedavno v Londonu izjavil, da bo družba verjetno že v prihodnjih letih lahko uvedla dve popolnoma britanski krožni letalski progi okoli sveta. To bo mogoče zaradi visoke tehnične izurjenosti britanskih letalskih inženirjev v proizvodnji reakcijskih motorjev in motorjev s turbo-propelerji, kot sta «Comot» in «Bristol 175». Letalo «Comot», ki je nedavno preletelo progo iz Londona v Johanesburg v 15 urah 25 minutah in iz Londona v Karači v 11 urah, je zmanjšalo čas, ki so ga doslej rabila potniška letala na teh progah za polovico. Po mnenju ravnatelja družbe B.O.A.C. danes na svetu ni kraja, ki bi bil oddaljen od drugega več kot 30 ur.

Prva izmed novih prog družbe B.O.A.C. okrog sveta bo vezala severni Atlantik in Kanado s severnim Pacifikom, kjer se bo priključila že obstoječemu letalskemu omrežju te družbe z Japonsko. Druga proga okoli sveta pa bo preko južnega Atlantika in Južne Amerike dosegla pacifiško obalo, kjer se bo povezala z že obstoječimi progami družbe B.O.A.C., ki vežejo Veliko Britanijo z divjimi predeli Avstralazije.

SPOMINI MARIJA SILE NA MIRKA POLIČA

Danes je poteklo mesec dni od smrti bivšega dirigenta in ravnatelja ljubljanske Opere Mirka Poliča, ki je začel glasbeno delovanje v svojem rojstnem mestu Trstu. Čeprav je že dolgo let živel v Ljubljani, si je med Tržačani ohranil številne dobre prijatelje, ki niso mogli pozabiti njegove vneme za dvig takratnega slovenskega kulturnega življenja, prav tako kot niso mogli pozabiti njegovega blagega in plemenitega značaja.

Naš dnevnik je ob smrti Mirka Poliča prinesel članek, o katerem mi je prijatelj pokojnega, tov. Marij Sila dejal:

Žal mi je, da bi bili naši Tržačani netočno poučeni o delu glasbenika Poliča pri nas. Zato bi rad k tistemu pisanju dodal nekatere pripombe, ki osvetljujejo Poličevo delovanje v Trstu.

Pokojni Polič ni bil nikoli pevovodja Sentjakobske čitalnice, kot piše omenjeni članek (pevovodja je bil Vašilij Mirk), temveč tedanjega pevskega društva «Trst». To društvo je že od vsega začetka delovalo pri predstavah takratnega slovenskega gledališča. Pri Sentjakobski čitalnici pa je pok. Polič deloval le slučajno.

V tisti dobi, Polič je bil še zelo mlad, je hotel uprizoriti opereto «Mamsel Nitouche», a je pri tedanjem odboru Dramatičnega društva naletel na nerazumevanje. Dosegel je sicer, da je slovenski oder uprizoril prvo opereto v Narodnem domu, vendar ne pod okriljem Dramatičnega društva, temveč Sentjakobske čitalnice. Poudariti moram, da je Polič že od vsega začetka težil za čim večjim napredkom in bilo bi krivično, če bi se danes spominjali le njegovih prvih del, t. j. operet, čeprav je izbiral glasbeno pomembnejše, ki se že lahko štejejo med komične opere, pozabljali pa, da je pod zelo težkimi okolnostmi uprizoril tudi nekaj oper, in sicer: Zajčevo «Nikola Subic Zrinjski», «Čarostrelec», «Ksenija» in celo s pomočjo nekaterih pevcev, ki so prišli od zunaj, Smetanovo «Prodano nevesto» Poleg teh je Polič naštudiral Puccinijevo «Madame Butterfly», ki je pa niso mogli uprizoriti zaradi raznih ovir, ki so nastale z založništvom te opere, tvrdko Ricordi v Milanu.

Tudi kot pevovodja pri pevskem društvu «Trst» je pokojni Polič vedno težil k napredku, kar dokazuje, da je tik pred prvo svetovno vojno popolnoma pripravil z zborom Haydnov oratorij «Ustvarjenje sveta».

«Tudi to netočnost moram popraviti», je nadaljeval tov. Sila «Ko je Polič priredil koral in druge glasbene in pevske vložke za «Smrt majke Jugovića», ni predstave režirala Avgusta Danilova, temveč pokojni Leon Dragutinović.»

«Tržaški Slovenci smo lahko na svojega ožjega rojaka ponosni», se je zamislil ob spominih na Mirka Poliča tov. Sila. «Tu je študiral in napravil prve korake, ki so ga pozneje povedli do tako visoke glasbene umetnosti. S svojo veliko spretnostjo in prirojenim čutom je znal neznotljivo iztakniti, navdahniti in izučiti nešteto talentov, ki še danes nastopajo z uspehom, ne samo na jugoslovanskih, temveč tudi na evropskih odrih.

Polič je bil kremenit, plemenit značaj in delaven kot mravlja. Mogoče se je nekaterim zdelo, da je bil v svojem hotenju kot glasbenik in dirigent včasih preveč zahteven, prestrog ali celo pristranski, toda tisti, ki smo ga poznali že v mladih letih kot vzornega študenta na gimnaziji in istočasno na tržaškem konservatoriju, vemo, da je bil pok. Polič sicer energičen in zahteven, toča izredno milega značaja, blaga duša, nadvse dober prijatelj in družabnik. Njegovo strogost ,ki smo jo pred štiridesetimi leti tudi mi okusili, pa lahko mirne duše označimo za vsestransko blagodejno„ usmerjeno k plemenitemu cilju: k uspehu stvari.»

Mirko Polič.

«Spomnil sem se na neki dogodek,» nadaljuje tov. Marij Sila. «Nekoč, menda je bilo leta 1912, smo imeli glavno vajo za opereto s sodelovanjem popolnega vojaškega orkestra pešpolka št. 97. Vaja Poliča ni zadovoljila. Ura je bila že daleč čez polnoč in vsi sodelujočij so bili skrajno izmučeni. Nekateri so postajali že nestrpni, domov se jim je hotelo. To namero je Polič opazil, a ker bi rad za vsako ceno popravil nedostatek, je, da se mu ne bi kdo izmuznil, dal vse izhode iz gledališke dvorane zakleniti. Na vaji so delo izpilili, tako da je doseglo na premieri najboljši uspeh. Takrat je imel dirigent Polič komaj 22 let!»

«Takih anekdot je še vse polno, a kdo bi se vseh spomnil po tolikih letih! Naj povem še eno. Nekoč se je bil Polič nekaj spotaknil ob, po njegovem mnenju, nepravilnost pri režiji. Režiser je bil tedaj Dragutinović, že starejši in vsestransko izkušeni režiser in igralec. Temu ni bilo prijetno, da se je mladi Polič vmešaval v njegovo režijo. Skratka: prišlo je do prerekanja in Dragutinović je Poliču zabrusil v obraz sledečo, sicer neokusno opazko: «Kaj se boš ti fanté vmešaval v režijo, za katero jaz odgovarjam!» Poliču, ki mu je bilo vedno le do popolnega uspeha in ničesar drugega, ta Dragutinovičev izpad ni bil pogodu, saj je šlo le za blagohotni nasvet; vrgel je Dragutinoviču taktirko na oder in hotel oditi iz dvorane. Dragutinović se je takoj zavedel, stekel za Poličem in ga prosil odpuščanja. Polič se je takoj vrnil v dvorano, pobral taktirko in nadaljeval z vajo.»

«Naj povem še to, da ni bil Polič nikoli honoriran, delal je in sicer neutrudno delal poleg svojega študija in še poleg drugih poslov, saj je pomagal pri upravljanju tiskarne svojega očeta. Le enkrat se je Dramatičnemu društvu nudila prilika, da izkaže Mirku Poliču svojo hvaležnost za njegov velikanski trud. Na njegovem častnem večeru je Dramatično društvo v priznanje za njegove zasluge poklonilo Poliču zlato uro. To sicer skromno priznanje je spodbudilo pokojnega Mirka k še večjemu navdušenju do dela. Komaj mesec preč njegovo prerano smrtjo, ko sem ga obiskal na njegovem domu v Ljubljani, se je

PRIMORSKI DNEVNIK

VREME Med področji visokega zračnega pritiska, od katerih je eno severno od Azorov, drugo pa nad Doneško kotlino, se je ustvarila močna dolina nizkega zračnega pritiska, v katero pritekajo močne morske polarne gmote. Danes oblačno in deževno vreme. Včeraj je bila v Trstu najnižja temperatura 11.5; najvišja pa 17.0.

RADIO Opozarjamo vas na naslednje oddaje: **Jug. cona Trsta:** 14.00: Iz dunajskih operet; 19.00: Solistična glasba. — **Slovenija:** 12.00: Opoldanski koncert; 21.20: P. I. Cajkovski: Klavirski trio v e-molu, op. 50. — **Trst II.:** 12.33: Duhovne pesmi Jakoba Gallusa Petelina; 22.15: Romance in serenade. — **Trst I.:** 19.15: Romantične skladbe; 23.20: Kompleks solistov.

Proučevanje včerajšnjih predlogov severnih na današnjem sestanku

Zavezniki pravijo, da so dosegli napredek, vendar ni mogoče izvedeti v čem naj bi bil ta - Prvi sneg na bojišču - Delo letalskih sil OZN v preteklem mesecu

MUNSAN, 1. — Na današnjem zasedanju med obema podkomisijama v Pan Mun Jomu, se zdi, da so dosegli nekaj napredka. Vendar je neki zavezniški častnik opozoril, da se bo vojna nadaljevala, dokler ne bodo dosegli popolnega sporazuma t. j. dokler se ne bodo dokončno sporazumeli glede načrta za premirje. Polkovnik Hill je dejal na tiskovni konferenci, da druga točka dnevnega reda še ne pomeni konca vojne na Koreji. V glavnem je dal razumeti, da se bo vojna nadaljevala tudi potem, ko bi rešili vprašanje demarkacijske črte.

Častnik je dodal, da so zavezniki 50 odst. sporazumni s severnimi glede demarkacijske črte za premirje. Večkrat je ponovil, da je novi severni predlog «blizu vojaške resničnosti, bolj kot kateri koli, ki je bil predložen v preteklosti». Potem ko je zatrdil, da so zavezniki in severni sporazumni glede črte, ki gre od Kumhve do vzhodne obale, je poudaril, da je vprašanje gorske verige Strtih src še vedno nerešeno. Severni namreč predlagajo, da bi te višine zaključili v njihove bojne črte.

Polkovnik je dejal, da so na današnjem zasedanju dosegli napredek, vendar ni hotel povedati v čem naj bi ta bil. Pojasnil je še, da niso mnogo govorili o Kesongu.

Iz severnih virov se je izvedelo, da ne mislijo nikoli popustiti pri vprašanju Kesonga in to tudi za ceno, da bi se pogajanja razbila.

Zavezniška delegacija za premirje je danes izdala naslednje poročilo: «Predstavniki poveljstva OZN so pozno popoldne in zvečer 31. oktobra vnesli na zavezniške zemljepisne karte zadnji severni predlog glede demarkacijske črte. Zavezniški pododbor je danes razpravljal v Pan Mun Jomu o podrobnostih predloga severnih predstavnikov. Kljub temu, da so številna področja glede katerih so enotni zavezniški in severni predlogi, ostajajo še številna področja, o katerih se je treba še pogajati. Večina razprav v četrtek je bila posvečena poskusom, da bi dosegli sporazum glede teh področij. Pododbor se bo sestal znova jutri ob 11. uri».

Radio Peking je danes izjavil, da teče demarkacijska črta, ki so jo predlagali včeraj severni predstavniki od točke približno 38 milj severno od 38. vzporednika na vzhodni obali, čez točko 6 milj južno od Kumsonga in prestopi 38. vzporednik v bližini Kesonga ter doseže zahodno obalo ob izlivu reke Sakčon.

Glede današnjih bojev na Koreji se zdi, da zavezniki pripravljajo novo ofenzivo, s katero bi pripomogli, da bi se v najkrajšem času pogajanja za premirje zaključila. Na bojišču je letos prvič zapadel sneg. Severni so znova poskušali prodreti južno od Kumsonga. Manjši napadi so bili potem odbiti po večernih bojih. Predstavnik osme armade je izjavil, da je sneg resno oviral letala.

Obenem je ameriško letalstvo na Daljnem vzhodu izdalo uradno poročilo, ki pravi, da so zavezniški letalci v mesecu oktobru dosegli največje uspehe, odkar traja vojna na Koreji. Zrušili so 83 «MIG-15», 12 verjetno, 61 pa poškodovali. Zavezniki so izgubili štiri veletrdnjave, dva lovca tipa «Sabre», dva «Thunderjeta» in eno ogledniško letalo. Letala so izvršila vsega skupaj 274 tisoč akcij. Severni so povečali aktivnost svojih letalskih sil z namenom, da bi zaščitili svoj oskrbovalni sistem.

V nekem drugem poročilu pravi letalsko poveljstvo, da so v zadnjih 24 urah uničili 400 nasprotnikovih vozil. Bombniki so vrgli nad 100 ton bomb na zbirališča severnih čet. Štirje bombniki so napadli preteklo noč letališča v Namsi. Do letalskih bojev ni prišlo.

Zastrupitev v Italiji

NEAPELJ, 1. — Zaradi zastrupitve so v nevarnem stanju sprejeli v neapeljsko bolnico devetletnega Antonia in trileti nega Luigija Recce iz Cassaluce v pokrajini Caserta. Otroka sta se zastrupila, ker sta jedla pokvarjeno konjsko meso od nekega priložnostnega prodajalca, ki ga sedaj iščejo.

Prvi atomski manevri

LAS VEGAS, 1. — Danes je prišlo do prvega atomskega poskusa v zgodovini, pri katerem so sodelovale tudi čete. General William Kean, poveljnik tretjega ameriškega armadnega zbora je izjavil, da so «suhozemne čete in pomožne čete, obenem z večjim številom opazovalcev, ki so predstavljali vojsko, mornarico in mornariške strelce, sodelovali pri atomski eksploziji. To sodelovanje je obstajalo v opazovanju eksplozije in posledic na materialu ter psihološke in fizološke reakcije, ki jo je povzročila. Med osebjem, ki je bilo pod vplivom energije, ni bilo nobenega incidenta. Ta prvi poiskus glede uporabe atomskega orožja v taktične vojaške namene, je bil eden izmed najbolje uspelih». General je dodal, da današnji poskus pomeni velik korak naprej v uporabi atomske bombe.

Ameriški novinarji pravijo, da je bombo vrgla veletrdnjava «B-29» iz višine 3000 m in do eksplozije je prišlo približno 600 m nad zemljo. Dopisniki, ki so bili na gori Charleston so se morali umakniti ker je veter raznesel radioaktivni oblak, ki je nastal po eksploziji.

Eksplozija v Sestri Levante

SESTRI LEVANTE, 1. — Ob 18.40 je prišlo do močne eksplozije v dvonadstropni hiši na Vico Bottone v Sestri Levante. Hiša se je porušila. V krogu 200 m so popokale šipe. Eksplozija je povzročila veliko paniko v mestu.

V hiši je bilo shranjeno orožje. Našli so že puške, trakove za strojnice in drugo. Pod ruševinami je našlo smrt šest oseb. Ranjenih pa je sedem.

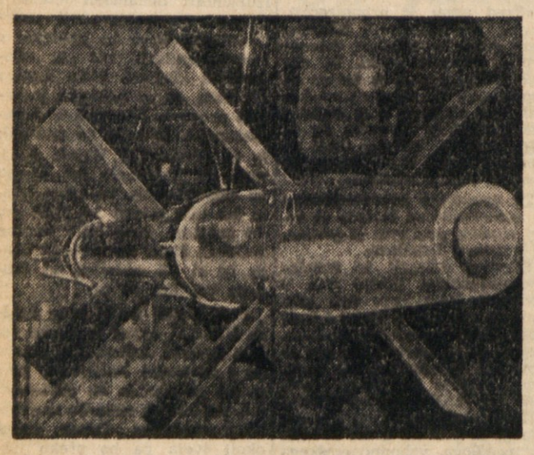

Poskusna raketa, razstavljena na nedavni britanski letalski razstavi, s katero delajo tajne poskuse v Wallesu. Raketa je 8 metrov dolga, ima premer 44 cm, brzina je dva in pol krat večja od zvoka. Raketo uporabljajo pri poskusih v poletih s superzvočno hitrostjo.

Novi Adenauerjevi pogoji za volitve po vsej Nemčiji

Danes sedmi sestanek z zahodnimi visokimi predstavniki - Izdali naj bi poročilo o svojih dosedanjih uspehih pri razgovorih glede nemške suverenosti

BONN, 1. — Zahodnonemški kancler Konrad Adenauer in njegova vlada sta izdelala načrt v petih točkah za večjo svobodo na sovjetskem okupacijskem področju, kot prvi pogoj za volitve po vsej Nemčiji v ustavodajno skupščino.

Uradno poročilo bonnske vlade javlja, da je vlada zahtevala popolno svobodo v Vzhodni Nemčiji najmanj 90 dni pred volitvami. Poročilo vsebuje nekatere točke «volilne procedure», ki jih je odobrila vlada in jih bodo predložili Bundestagu.

Poročilo potrjuje zahtevo Adenauerja po volitvah v vsej Nemčiji pod mednarodnim nevtralnim nadzorstvom, ki bi ravnalo na enak način v obeh Nemčijah. Obenem pa bi moral za 18 milijonov prebivalcev vzhodnega področja:

1. Uvesti popolno svobodo v politični dejavnosti v zvezi z volilno kampanjo in glasovanjem; 2. odpraviti vse zapreke pri potovanjih; 3. razveljaviti ukrepe, ki prepovedujejo svobodno razdeljitev tiskovin in publikacij; 4. javna zaščita pri političnih zborovanjih; 5. uspešna jamstva za tajno glasovanje.

Po sedanjih Adenauerjevih predlogih bi volili po proporcionalnem sistemu poslance v ustavodajno skupščino, ki bi imela tudi začasne zakonodajne naloge, dokler ne bi postavili vlade za vso Nemčijo. Zbornica bi se sestala v Berlinu 30 dni po volitvah.

Ko bo parlament v Bonnu odobril ta vladni predlog, ga bodo poslali Združenim narodom in zahodnim okupacijskim silam z nalogo, da ga predložijo Sovjetski zvezi in Vzhodni Nemčiji. Verjetno bodo o tem vprašanju razpravljali tudi na glavni skupščini OZN, ki bo pričela zasedati prihodnji teden v Parizu.

Medtem pa se nadaljujejo stiki med Adenauerjem in zahodnimi zavezniki, da bi dosegli sporazum, s katerim bi nadomestili okupacijski statut. Dobro obveščeni viri izjavljajo danes, da mislijo Adenauer in trije visoki komisarji jutri izdati izjavo o «delnem sporazumu» glede avtonomije vlade v Zahodni Nemčiji. Ta izjava bi imela v tem trenutku namen podčrtati enotnost med Nemci in zahodnimi zavezniki v dveh vprašanjih, ki sta ozko povezani s suverenostjo in oborožitvijo bonnske republike, tik pred zasedanjem glavne skupščine OZN v Parizu. Upajo, da bo ta objava odgovorila na vse tiste trditve, po katerih je prišlo med Adenauerjem in tremi komisarji do velikih nasprotij. Kot znano so v polovici septembra trije zahodni zunanji ministri ponudili bonnski republiki koncesije glede suverenosti v zamenjavo za nemško sodelovanje pri zahodni obrambi.

Mnogi so bili prepričani, da bodo nadaljnje razprave v Bonnu kratke in enostavne, vendar so se zavlekle za pet tednov. Sedmi razgovor med Adenauerjem in zavezniškimi visokimi predstavniki bo jutri. Kljub temu da je Adenauer že prejšnji teden najavil splošni porazum, s katerim bi Nemci dobili nova polnomočja, se zdi, da se to ne bo dogodilo tako kmalu.

Opozicija v Iranu zahteva Mossadeghov povratek

Burno zasedanje v parlamentu, kjer je Dyemal Imami obtoževal vlado, da je proti Tudehu brez moči

WASHINGTON, 1. — Perzijski ministrski predsednik, ki je sedaj v ameriški prestolnici, ni hotel potrditi vesti o pričetku delovanja čistilnice nafte v Abadanu. Zdi se pa, da ima namen tega nadaljevanja dela nadomestiti petrolejske izdelke, ki so jih v Iranu uporabili v zadnjih dveh mesecih. Dodajajo, da ponovno delovanje čistilnice v Abadanu nima nobene zveze s sedanjimi razgovori Mossadegha v Washingtonu.

Medtem pa je novi angleški minister za zunanje zadeve Anthony Eden sprejel na zunanjem ministrstvu angleškega veleposlanika v Teheranu, Sira Francisa Shepherda. Razgovarjala sta se o sedanjem političnem in gospodarskem položaju v Perziji, en mesec po tem ko so angleški strokovnjaki odpotovali iz Abadana.

V perzijski prestolnici je danes vodilelj opozicije Dyemal Imami ostro napadel Mossadegha in njegovo vlado, kar je povzročilo precejšnje nerede v perzijskem parlamentu in prekinitev zasedanja. Imami je dejal, da «medtem ko je Mossadegh v Washingtonu, gre država na kose» in pozval zunanjega ministra Kazemija, naj nujno brzojavno pokliče predsednika vlade, da se vrne domov.

Vodja opozicije je dejal, da so pristaši stranke Tudeh, ki je pod sovjetskim nadzorstvom, danes tako močni, da odkrito napadajo šaha in vero, medtem ko vlada ne more proti temu ničesar storiti. Pritrdil je, da je na univerzi v Teheranu 75 odst. študentov pristašev stranke Tudeh in prisegel pri Alahovi bradi, da bodo pristaši te stranke «zasedli vse sedeže, ki jih ima ta stranka v parlamentu».

Na te izjave je odgovoril vodja komisije za nacionalizacijo nafte, Makki, ki je dejal, da «nekateri mislijo, da imajo sedaj na oblasti svojega očeta, ko je postal Churchill ministrski predsednik in morejo reči vse, kar se jim zdi». Zanikal je obtožbe, da bi bila vlada brez moči proti pristašem prosovjetske stranke.

KINO

V TRSTU

Rossetti. 15.00: «Atol K», Stan Laurel in Oliver Hardy.

Excelsior. 14.30, 16.45, 19.15, 21.45: «Samson in Dalila», H. Lamarr in V. Mature.

Nazionale. 16.00: «O te premete takse», Film poln komike.

Fenice. 16.30: «Mož na Eiffelovem stolpu», C. Laughton, F. Tone.

Filodrammatico. 16.00: «Normandija», David Brian in J. Agar.

Arcobaleno. 14.30 «Rodolfo Valentino», A. Dexter in Parker.

Astra Rojan. 17.00: «Počitnice v Meksiki».

Alabarda. 16.00: «Neapelj, milijonsko mesto», E. Della Scala.

Armonia. 14.30: «Dogodivščine Cisca Kida», W. Baxter, Bari.

Aurora. 15.00: «Razkošna križarka», G. Brent in J. Powell.

Garibaldi. 15.00: «Zadnje maščevanje», E. Robinson, R. Hussey.

Ideale. 14.30: «Gusarka», Y. De Carlo.

Impero. 15.30: «Nagradni dopust», Taranto, Croccolo.

Italija. 15.30: «Ljubimec ene noči», M. Morgan in J. Marsh. Mladoletnim prepovedano.

Kino ob morju. 16.: «Pomlad jeseni».

Moderno. 16.00: «Dr. Kiklop».

Savona. 15.00: «Mi, ki se imamo radi», A. Blutt in F. Granger.

Viale. 15.00: «Fedora».

Vittorio Veneto. 16.00: «Življenje z očetom», W. Powell.

Azzurro. 16.00: «Avgustova nedelja», V. Carmi, A. Ninchi.

Belvedere. 16.00: «Maščevalka», F. Doumerghe.

Marconi. 15.30: «Lassijev sin», Lassie in Laddie.

Massimo. 16.00: «Dekleta, ne odirajte se po mornarjih», B. Hutton, Bob Hope.

Novo Cine. 16.00: «Krik v viharju», M. Oberon in L. Olivier.

Odeon. 15.30: «V tem našem življenju», O. D. Havilland, B. Davis, G. Brent in Dennis Morgan.

Radio. 16.00: «Crna puščica».

Vittoria. 16.00: «Razkropljeno pleme», Weissmuller, V. Grey.

RADIO

JUGOSLOVANSKE CONE TRSTA

PETEK, 2. novembra 1951

Poročila ob 7.00, 13.30, 18.30, 23.05. 7.15 Jutranja glasba. 13.45 Havajske melodije. 14.00 Iz dunajskih operet. 14.30 Od včeraj do danes. 14.35 Poje sopranistka Ota Ondina. 18.00 Richard Strauss: Till Eulenspiegel. 18.15 Radijska vedež: O strupenih živalih. 18.30 Glasba za harmoniko. 19.00 Slovenska glasba. 23.10 Glasba za lahko noč.

SLOVENIJA

12.00 Opoldanski koncert. 12.40 Zabavna glasba. 14.00 Slovenske narodne iz Koroške. Gorenjske in Prekomurja. 15.10 Zabavna glasba. 15.30 Želeli ste — poslušajte! 16.20 Koncert po željah. 17.10 Narodne pesmi pojo Fantje na vasi. 17.50 Pisan spored izvaja na harmoniko Vili Lukošek. 18.10 Po različnih plateh o raznih stvareh, za pionirje. 18.30 Naše pesmi za valčki. 19.15 Skladbe za klavir. 19.40 Zabavna glasba. 21.00 «Svet v satiri in humorju» — Rob-Miličinski: Rafal v veselo srce. 21.20 P. I. Čajkovski: Klavirski trio v e-molu, op. 50. 22.15 In 22.45 Serenade in nocturni.

TRST II.

7.30 Jutranja glasba. 11.30 Richard Strauss: Smrt in preobrazba. 11.55 Hacaturjan: Toccatina. 12.33 Duhovne pesmi Jakoba Gallusa Petelina. 13.00 Glasba po željah. 17.30 Komorna glasba. 18.00 Glas Amerike. 18.15 Beethoven: Koncert št 1. 18.48 Čajkovski: Avtororina možitev. 19.15 Operne uverture in fantazije. 20.00 Haendel: Zvesti pastir, sulta. 20.20 Glasba za harfo. 20.30 Tržaški kulturni razgledi. 20.45 V spomin pokojnim. 21.15 Komorna glasba. 22.15 Romance in serenade. 22.45 Večerne melodije. 23.00 Hanson: Koncert za orgle, godala in harfo. 23.35 Dve Beethovnovi sonati.

TRST I.

7.45 Jutranja glasba. 8.15 Glas Amerike. 11.30 Komorna glasba. 12.00 Slavni glasovi. 12.20 Orkester Russell Bennett. 14.10 Simfonični plesi. 14.30 Duhove pesmi. 17.30 Spored BBC. 18.00 Glasba za klavir in violino. 18.30 Haendelova glasba. 19.00 Glas Amerike. 19.15 Romantične skladbe. 19.40 Glasba za orgle. 21.30 «Melajmon» variacije. 21.45 Simfonični koncert. 23.20 Kompleks solistov.

ŠPORTNI DNEVNIK

SREČEN BAR FRANCOSKEGA NOGOMETA

Francija - Avstrija 2-2 (2-2)

Francoska reprezentanca B je porazila Turčijo s 4-1 (0-0) - Uspeh domačinov je zaslužen

PARIZ, 1. — Kot so pričakovali, je osmi dvoboj med nogometnima reprezentancama Francije in Avstrije naletel na nenavaden odziv občinstva. Nad 60.000 gledalcev je napolnilo do zadnjega kotička stadion Colombes v Parizu.

Sodnik Anglež Ling zvižga začetek. Vratar Z man v prvih sekundah brani oster strel Cisowskega. V 2. minuti Francozi pridejo v vodstvo: Baratte je lansiral Alpstega čigar centerstrel Grumellon poda Bonifaciju, ki je stal izza njega. Bonifaci prodira, prevari Z manna in prizemno strelja v mrežo.

Takoj zatem je Francoz Cisowski poškodovan. V 11. minuti ga zamenja Stricanne.

Avstrijci potem izenačijo. Iz kazenskega strela Ocwirk poda o desno demarkiranemu Koernerju. Strel, gol. 1-1. Avstrijci so v teh minutah v napadu in pridejo tudi v vodstvo. Stojaspal je avtor gola, pri katerem ima zasluge tudi Decker.

Francozi reagirajo šele proti koncu polčasa. V 44. min. Grumellon pošlje žogo v levi zgornji kot ter s tem zopet prevede svojo enajstorico do neodločenosti.

Začetek drugega dela teče v znamenju domače nadmoči. V 4. minuti so gledalci že videli žogo v mreži, ko je avstrijski branilec naravnost čudežno poslal žogo v korner, medtem ko je Zeman bil že na tleh. Potem Francozi izgubijo na živahnosti, na igrišču prevladujejo Avstrijci in dajo v 20. minuti tretji gol.. le sodnik ga ne prizna zaradi off-sidea. Iz Barattovega kazenskega strela je streljal v vrata Stricanne.

Po tem dogodku se je igra na obeh straneh ohladila, večkrat smo priča skoraj začetniškim napakam in taktični zaslepljenosti. Zadnjo priliko za gol imajo Avstrijci štiri minute pred zaključkom. Občinstvo se je komaj pomirilo od tega razburjenja, ko je sodnik poslal moštvi v slačilnice z rezultatom, ki ne pozna ne premaganega ne zmagovalca: 2-2

Ta rezultat proti odličnim Avstrijcem imajo opazovalci za velik uspeh francoskega nogometa, največji po neodločenem rezultatu proti Anglji v Londonu, ki je pred kratkim dvignil pri nogometnih strokovnjakih toliko prahu. Francozi igrajo, neutrudno in požrtvovalno ter dosegajo uspehe. Najprej Jugoslavija, potem Anglija, sedaj Avstrija... Ca opisi pa naj le pišejo, da Francozi nimajo pojma o tem, kaj naj bi bil nogomet!

Uspešen dan francoskih nogometašev so dopolnili «mladi», ki so v Bordeauxu porazili reprezentanco A Turčije s 4-1 (0-0). Terensko premoč prvega polčasa so domači v drugem pretvorili v gole. Igra je bila zanimiva.

Robinson protestira proti rasizmu

NEW YORK, 1. — Svetovni prvak Ray «Sugar» Robinson je izjavil, da bo zahteval od fonda za borbo proti raku «Damond Runyon», naj povabi lastnika slovitega «Stork Cluba», da spremeni svojo rasistično protičrnsko politiko.

Robinson je zaslužni član fonda proti raku, prav tako kot lastnik lokala Billingsley. Rayeva iniciativa je prišla kot posledica incidentov Josephine Baker, katere niso pustili v prostore in niso hoteli postreči v «Stork Clubu». Robinson je dobesedno dejal: «Nočem delati v odboru s človekom, ki je proti moji rasi. Ravno tako kot ne verujem, da bi temu prijalo delati v odboru, ki bi bil proti belcem».

Joe Louis išče pravo pot

NEW YORK, 1. — Joe Louis je dal izjavo, v kateri prosi občinstvo, naj bo potrpežljivo in čaka, dokler ne bo v bolj mirnem ozračju odločil, ali misli zapustiti boks ali ne. V izjavi se Joe zahvaljuje občinstvu za naklonjenost v preteklosti in zagotavlja, da bo hvaležen do konca svojih dni za vse dobro, ki ga je prejel s pomočjo boksa. «Mnogo ljudi — pravi Louis — izraža to ali ono mnenje o tem, kaj naj storim. Vse prosim samo to, da imajo zaupanje vame, medtem ko jaz iščem pravo pot». Louis je za konec še dejal, da bo sporočil svoje načrte za bodočnost po ekshibicijah, ki jih bo imel v Japonski, kamor odpotuje iz New Yorka 10. novembra».

* * *

CHICAGO, 1. — Trije člani atletske komisije za državo Illinois so soglasno izjavili, da Louis ne bo smel nadaljevati svoje boksarske dejavnosti v njih državi. «Boks more reči „ne" Louisu, tudi če on hoče. Po mojem mnenju Joe tvega življenje, ako bi nadaljeval z boksanjem», je dejal predsednik Ralph Metcalfe.

Prvi norveški nogometaš v Italiji

PADOVA, 1. — V Padovo je prišel norveški nogometaš Knut Andersen iz Osla; z njim hoče Padova zboljšati svoj šibki napad. Andersen, ki ima 25 let, igra lahko na vseh mestih v napadu in srednji vrsti. Bil je večkrat državni reprezentant. Kaže, da bo lahko dobil kmalu potrebno dovoljenje in zaigral za svoje novo društvo že prihodnji mesec.

Andersenov prihod v Italijo je prva posledica dobrih uspehov norveške državne reprezentance. Če se bo obnesel, smo lahko prepričani, da mu bodo sledili še mnogi drugi.

RANG - LISTA LJUBIŠE JOVANOVIČA ZA LETO 1951

BRANOVIČ najboljši teniški igralec Jugoslavije

(Od našega dopisnika)

Ljubiša Jovanović, športni trener beograjske teniške šole je izdal na koncu sezone, ki ni bila ravno blestečа, rang-listo najboljših jugoslovanskih teniških igralcev:

1. Branovič; 2.-3. Mitič in Palada; 4. Petrovič; 5. Laszlo; 6. Miljojkovič; 7. Sarič; 8.-9. Nikolič in Plečevič; 10. Radovanovič. Sledi Sedmak, Panajotovič, Legenstein, Bojovič, Ristič in Razboršek kot edini Slovenec.

Letošnja rang-lista je po Jovanovičevem mnenju zanimiva iz več razlogov, najbolj pa zaradi tega ker se je na čelu prvič pojavil Milan Branovič, ki je tudi letos prvič osvojil državno prvenstvo.

Karakteristično je dalje tudi to, da Mitič ni prepustil le prvega mesta, temveč ni mogel obraniti niti drugega, ki ga deli s svojim dolgoletnim rivalom Palado. Laszlo in Miljojkovič sta zamenjala mesti. Bodrilno je to, da sta med prvo desetorico tudi Nikolič in Plečevič, pred kratkim še junioraja.

R. R.

MILAN BRANOVIC

Šestdnevne dirke v Frankfurtu Koblet - Van Bueren na čelu

FRANKFURT, 1. — V trenutku ko gre naš list v tisk je stanje na šestdnevni kolesarski dirki v Frankfurtu naslednje: 1. Koblet - Van Bueren (Švica) 242 točk; 2. Rigoni - Terruzzi (Italija) 240; 3. Roth - Intra (Sv. - Nem.) 189; 4. Lapebie - Carrara (Francija) 160; 5. Mirke - Preiskeit (Nemčija) 147; 6. Bakker - Lakemann (Holandska) 71. Ostale dvojice sledijo z enim, dvema, nekatere pa celo s petimi krogi zaostanka.

Uspeh para Magni - Minardi

BERGAMO, 1. — Na zadnji letošnji važnejši kolesarski dirki za «Trofeo Baracchi» sta na cestni dirki zmagala Magni in Minardi, ki sta prevozila 108 km v 2 urah, 37 minutah 21, povprečno 41.182 km na uro. 2. Bartali-Kubler po 1'40", za njima Petrucci-Martini, Coppi-Van Est.

Krog na kronometer: 1. Bartali v 39.6 sekunde, 2. in 3. Magni ter Petrucci v 40.2, sledijo Coppi, Minardi, Kubler, Martini in Van Est.

Avstralska dirka: 1. Coppi - Van Est, 2. Magni-Minardi, Petrucci-Tartini, Bartali-Kubler.

Končni plasman: Magni-Minardi 42 točk, 2. Kubler-Bartali 37, 3. Martini-Petrucci 32, Coppi-Van Est 29 točk.

Na olimpijskem hokejskem turnirju za sedaj 9 držav

OSLO, 1. — Do sedaj so se prijavili na olimpijski turnir v hokeju Kanada, ZDA, Švedska, Finska, Švica, Francija, Avstrija in Norveška. Ne ve se, kaj bo s ČSR in Poljsko. Glede sistema tekmovanja so mnenja deljena: Norveška predlaga, naj bi turnir bil razdeljen v dve skupini tako kot na lanskem svetovnem prvenstvu. Na ta način bi turnirju prisostvovale samo najboljše ekipe, medtem ko bi ostale nastopale v nekakšnem tolažilnem tekmovanju. O stvari bo dokončno odločeno 10. in 11. novembra v Parizu, kjer se bo sestal mednarodni olimpijski komite.

Program drsanja v Oslu

OSLO, 1. — V seznamih, ki jih je do sedaj dobil prireditveni odbor, so imena 57 drsalcev, ki se bodo pomerili na zimski olimpiadi. Od tega je 25 žensk 12 moških in 10 parov. Tekmovanja bodo v amfiteatru Jordal ter na stadionu Bislet. Službeni koledar:

16. februarja ob 8. (ob 9. po našem času) obvezne ženske figure (Jordal);

18. februarja ob 8. uri obvezne ženske figure (Jordal);

19. februarja ob 8. uri obvezne moške figure (Jordal);

20. februarja ob 18. uri prosto drsanje za ženske (Bislet);

21. februarja ob 18. uri prosto drsanje za moške (Bislet);

22. februarja ob 18. uri nastop parov na stadionu Bislet.

Angleški nogometaši pred olimpiado

FRANKFURT, 1. — Angleška amaterska nogometna reprezentanca bo igrala maja prihodnjega leta dve tekmi proti nemškim diletantom. Tekmi na 14. in 18. maja bosta služili za pripravo na olimpijske igre, kjer imajo pravico nastopanja samo diletanti.

* * *

V trening - tekmi je Atalanta premagala Brescio s 4-2 (1-1). Jeppson, bivši srednji napadalec švedske reprezentance, ki je v nedeljo igral svojo prvo tekmo v Italiji, je pot dil svoje kvalitete. Dal je dva gola.

MATIJA ŠKANDER — 3.

LJUBLJANSKI AMERIKANCI

Gospa Amalija pa se ni znašla. Samo to je sprevidela, da je njena družina ob pamet, ko govori o vilah, o avtu, o počitnicah, nihče pa ne pomisli na poglavitno, na konservo iz paketa. Zato je po daljšem premisleku trdo z dlanjo prijela za mizo in rekla zetu, naj sede. Ko so vsi tiho sedeli in je brbotala v veliki žezvi voda, je gospa Amalija strogo spregovorila:

«V ameriškem paketu je bila konserva. Kakor veste, sem jo pridržala zase. Ko pa sem se sinoči vrnila, ni bilo v njej več niti četrtine (z zvišanim glasom) — življenjskega eliksirja...»

In tedaj se je zdrznil tudi zet. Spoštovani bralci si lahko predstavljajo, do kakšnega nepopravljivega prepira bi bilo prišlo v zadnjih trenutkih skupnega gospodinjstva gospe Amalije, pri katerem bi najkrajšo odnesla gospodična Rozalija, ki se je z eliksirjem pudrala, če bi v tem hipu na moč ne pozvonil zvonec. Emilija je odprla vrata in poštar ji je izročil dobro zapečateno pismo iz Amerike.

Na mah se je v kuhinji polegla napetost. Gospa Amalija je vzela pismo v roke. Pogledala je pošiljateljev naslov in rekla: «Stric Ivan».

Nato ga je s pletilko lepo razrezala in brala na glas:

«Draga sestra Amalija! Paket Ti pošiljam brzovozno po navadni pošti, toda priporočeno, da bi se ne izgubil med drugimi paketi. Z letalsko pošto, priporočeno, pa ti pošiljam pismo, da boš vedela, kaj je v paketu in da sem bil v težavah in da ti zato tako dolgo nisem mogel paketa poslati...»

Na tem mestu opozarjam cenjene bralce, da je ta trenutek našega uvoda «zaviralni moment» in «zadnja točka napetosti», kakor pravijo v literaturi pisateljskim ukanam, s katerimi mučijo radovedne bralce in jih vodijo za nos, ko bi upravičeno radi čimprej izvedeli, kaj se je pravzaprav zgodilo. Naš zaviralni moment je v tem:

Stric Ivan je bil prepričan, da bo letalsko pismo prehitelo tovorni paket. Ni še vedel, kako so prav letalska pisma izpostavljena tisočerim zasedam sodobne demokratične cenzure, skozi katero pa se z lahkoto prebije vsaka nefrankirana dopisnica. Pismo strica Ivana se je nadaljevalo takole:

«... V težavah pa sem bil zato, ker je umrla teta Liza v Texasu. Njen mož je bil dobro služeči kovboj na farmi «Salokerj» z Bloc, ona pa je imela dobro idočo bencinsko črpalko v prerij. Enkrat sem bil pri njej in so njemu poslali paket s ta pravo slivovko iz Bloc in smo ga pili zmešano s coca cola, ki ga jest prav dobro prodajam. Pisala mi je dostikrat in tudi jaz sem njej pisal dostikrat. Nazadnje mi je pisala, da je njena ta zadnja želja, pokopana biti v domači grudi. Tako je sedemdesetletna reva preminula. Ker mrtvih ne vzemajo na ladje in na eroplane, smo jo spravili v pepel in ker je njenega moža že pred desetimi leti pobodel bik, so poslali meni njene posmrtne ostanke. Ker sem njen edini dedič po postavah, živeč v USA, sem sprejel njen zacinkani pepel, ga zacinkal še v nekaj konserv in ga tebi poslal, draga sestra Amalija, da teto Lizo pokoplješ na Starem trgu ali na najbližjem pokopališču z vsemi častmi, s tremi duhovniki in peto mašo z libero, da bo počivala v domači grudi. Ker je tudi Tebi v oporoki zapustila nekaj kant bencina, vi pa kopljete svoj bencin na Slovenskem, Ti bencin ne bom poslal, ampak ti bom poslal še kak paket na njene stroške k tistim, kar pravijo tukaj, da najbolj potrebujete: bucike, šivanke, zaponke, gumbe, zobne krtačke, nylon trnke in nylon mreže za na trg. Teto Lizo pa lepo pokopljite in mi pošljite fotografijo. Ta drugi paket bo pa kmalu prišel. Tvoj brat in Tvojih vnukov, če jih imaš, staric stric

Ivan».

Cenjeni bralci naj mi oprosté, da sem to pismo prepisal nekoliko bolj razumljivo kot so občajna pisma vaših dragih onstran morja, ki je neuke reveže tisti strašni strah pred lakoto še v avstrijskih časih pognal čez «lužo»; mnogi so tamkaj pozabili celo materni jezik in so v vrvenju velikega življenja, v boju za kruh in obstanek, zožili svojo misel, svoje upanje, svojega duha v svoj poklic, ki jih je preživljal, v boj za službe in za dolarje. Pred pol stoletja so tjakaj potovali v množicah, čeprav so jih klicali nazaj in zadrževali duhovni gospodje z raznimi knjigami in pridigami, da bi tako ne ušli vsi poceni delavci s knezoškofijskih veleposestev v Savinjski dolini, v Bohinju, na Jelovici, iz kletnih stanovanj ljubljanskih hiš ter palač, katerim je vladala dušnih pastirjev preimenitno pisana Gospodarska banka.

Naj mi bralci navsezadnje oproste, da sem dobro, nič zlega slutečo gospo Amalijo, njuni hčeri Emilijo in Rozalijo, zeta Alfonza in dobrega, upokojenega finančnega inšpektorja z gospo Matildo vred postavil v tak nekrščanski, nedemokratičen, nečloveški in sploh skoraj svinjski položaj. Nič hudega niso hoteli, in navsezadnje tudi niso bili lovci na pakete, ki bi pisali kar povprek v Ameriko, naj jim kdor koli, na primer za sliko hčerke Rozalije v naravi, pošlje moko, sladkor, kavo, nylonke; nič takega niso zahrbtno snovali. Hoteli so le, da bi se jih stric Ivan spomnil, če smo zelo strogi, želeli so si morda — ne vreč moke in sladkorja — temveč navaden ameriški paket. Z njim so bili zadovoljni, nad njim navdušeni in ginjeni, toda že ob prvem paketu se jim je zgodilo nekaj, kar bi privoščil nedvomno vsakdo izmed cenjenih bralcev z menoj vred — seveda, če je sploh vse to res — kvečjemu komu izmed tistih, ki dobivajo po vsemogočnih poteh redno vsak mesec iz Amerike zajetne pošiljke trebušatih vreč.

Kakor koli sem nad to nenavadno prigodo moralno ogorčen in se mi upira pisati o usodi sivih, v pepel spremenjenih posmrtnih ostankov tetke Lize še naprej moram po pisateljski dolžnosti prigodo zaključiti: ne da bi kaj zlega hoteli — pokopali so tedaj svojo tetko brez duhovnikov. Ni dvoma, da ima gospodično Rozalijo njen zaročenec rad in da jo je tisti večer ob slovesu med starinskimi, izklesanimi vrati na Starem trgu stokrat poljubil na obraz. Ni dvoma, da se je mojster Alfonz odteščal in da gospe Amaliji ter njenemu možu ni škodoval ta čudni eliksir, pomešan s sladkorno vodo.

Toda vse to ne spada več niti v literaturo niti v življenje, kar je poglavitna hiba naše prigode in na njej najbolj čudno, kajti v literaturi beremo navadno o vsem, kar ne spada v življenje in v življenju doživljamo, o čemer literatura molči.

Ko je gospa Amalija prebrala pismo, je v kuhinji nastal molk. Grobni, triminutni molk. Teti Lizi v spomin? Ne! Molk nad seboj, nad neprerokovanim, pa vendar čudežnim dogodkom v ameriškem paketu.

Nekaj dni za tem je izšla v časopisu osmrtnica naslednje vsebine:

«Da bo umrl, vsak dobro ve, ne ve pa kdaj, kako in kje.

Vsem sorodnikom in znancem naznanjamo tužno vest, da nas je nenadoma zapustila naša nadvse ljubljena sestra in teta

Liza...?

lastnica bencinske črpalke

Blago pokojnico so upepelili v njeni novi domovini in njene posmrtne ostanke prepeljali v stari rojstni kraj. Blago pokojnico bomo ohranili v hvaležnem in trajnem spominu. Naj počiva v miru!

Brat Ivan — trgovec, sestra Amalija z možem Francem — finančnim inšpektorjem v pok, nečakinja Emilija z možem Alfonzom — mojstrom rolojev, nečakinja Rozalija z zaročencem in ostali sorodniki.

Texas, Ohio, New York, Ljubljana. — Prosimo tihega sožalja.

Žalujoči ostali.

*Osmrtnico je sestavila gospodična Rozalija, ki je zadnja v družini hodila v šolo in se je še najbolje sp